

KNF

KOMISJA
NADZORU
FINANSOWEGO

**Banki spółdzielcze
i zrzeszające w I kw. 2018 r.**

Podsumowanie – banki spółdzielcze 1/2

INSTYTUCJONALNE SYSTEMY OCHRONY

Na koniec marca 2018 r. działały 552 banki spółdzielcze, z czego 352 było zrzeszonych w BPS SA w Warszawie, a 198 w SGB-Banku SA w Poznaniu. Poza zrzeszeniami działają Krakowski Bank Spółdzielczy oraz Bank Spółdzielczy w Brodnicy.

Spośród 552 banków spółdzielczych 488 banków było uczestnikami instytucjonalnych systemów ochrony (293 ze zrzeszenia BPS, 195 ze zrzeszenia SGB). Poza IPS funkcjonowały 64 banki spółdzielcze. Banki IPS skupiały 88,4% wszystkich banków spółdzielczych i dysponowały 81,1% aktywów sektora.

NOWE ZRZESZENIE

Banków spółdzielczych deklarujących chęć założenia nowego zrzeszenia pierwotnie było 56. Niemniej do aktu notarialnego o utworzeniu nowego banku zrzeszającego przystąpiło 47 banków, w tym jeden jest uczestnikiem IPS BPS, zaś 4 inne deklarują wycofanie się z tej inicjatywy. Przygotowanie operacyjne banku PBA S.A. jest obecnie przedmiotem inspekcji UKNF. Następnie, w przypadku uwieńczenia tego etapu tworzenia banku powodzeniem, prowadzone będzie postępowanie o akceptację przez KNF umowy zrzeszenia.

W 2018 r. nastąpi zakończenie bytu prawnego obecnych zrzeszeń

W 2018 r. zrzeszenia banków spółdzielczych w obecnej postaci przestaną istnieć. Artykuł 22b ust. 12 ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych stanowi, co następuje: *W zrzeszeniu, w którym został utworzony system ochrony do którego przystąpił bank zrzeszający, dotychczasowa umowa zrzeszenia w odniesieniu do banków, które nie przystąpiły do systemu ochrony, wygasa w terminie 36 miesięcy od dnia zawarcia umowy systemu ochrony.*

Oznacza to, że banki spółdzielcze, które nie przystąpiły dotychczas do systemu ochrony mają czas na podjęcie decyzji odnośnie strategii swojego dalszego działania do dnia 23.11.2018 r. – w przypadku banków zrzeszenia SGB oraz do 31.12.2018 r. - w przypadku banków zrzeszenia BPS.

Wynik finansowy netto banków spółdzielczych zmniejszył się w stosunku do marca 2017 r. o 14,5% (do 202,8 mln zł). Stratę netto w łącznej kwocie 10,2 mln zł poniosły 2 banki .

WYNIKI FINANSOWE

Głównymi powodami spadku wyniku netto był wzrost salda rezerw celowych o 90,7% w stosunku do marca 2017 r. (głównie z powodu zwiększenia podstawy tworzenia rezerw celowych o odsetki zastrzeżone a w konsekwencji utworzenie odpisów aktualizujących na te odsetki, czego w marcu 2017 r. banki stosujące zasady PSR nie musiały robić) oraz wzrost kosztów operacyjnych o 5,3%.

Podsumowanie – banki spółdzielcze 2/2

Należności banków spółdzielczych od trzech sektorów (finansowego, niefinansowego oraz rządowego i samorządowego) wzrosły o 3,2% (w całym sektorze bankowym o 6,0%), ze 108,4 mld zł do 111,9 mld zł. Kredyty mieszkaniowe stanowią 60,5% kredytów dla osób prywatnych. Ich saldo wynosiło na koniec I kw. 2018 r. 10,3 mld zł (15,8% kredytów dla sektora niefinansowego), z czego 14,3 mln zł było denominowane w walutach obcych.

NALEŻNOŚCI OD SEKTORA NIEFINANSOWEGO I SAMORZĄDOWEGO

Udział należności zagrożonych w należnościach od sektora niefinansowego i samorządowego wyniósł 7,8% (w grudniu 2017 r. 7,5%). Na pogarszanie się jakości należności ma wpływ przede wszystkim jakość należności od sektora niefinansowego: 8,3% w grudniu 2017 r. oraz 8,6% w marcu 2018 r.

W niewielkim stopniu poprawił się poziom wyrezzerwowania należności zagrożonych od sektora niefinansowego z 41,6% w grudniu 2017 r. do 41,9% w marcu 2018 r. Niemniej, poziom ten był zdecydowanie wyższy niż w ciągu 2017 r. (z wyjątkiem końca grudnia). Jest to skutek Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 12 października 2017 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków – jeszcze w grudniu 2016 r. wskaźnik ten wynosił 30,1%.

DEPOZYTY

Depozyty w bankach spółdzielczych wzrosły w ciągu I kwartału 2018 r. o 0,6%, (w sektorze bankowym o 3,4%) do 116,0 mld zł.

Fundusze własne banków spółdzielczych w I kw. 2018 r. wzrosły o 0,1% do 11,5 mld zł (w całym sektorze bankowym fundusze własne wzrosły o 6,1%).

Łączny współczynnik kapitałowy banków spółdzielczych wyniósł 17,1% (wobec 17,2% w grudniu 2017 r.), zaś współczynnik Tier1 wyniósł 16,1% wobec 16,3% w grudniu 2017 r.

BAZA KAPITAŁOWA

Niewielki wpływ na wzrost współczynnika wypłacalności miało zaliczenie przez banki, które dokonały zmian w statutach zgodnych z art. 10c uof do funduszy CET1 całego funduszu udziałowego wniesionego do 28 czerwca 2013 r. włącznie. W I kw. 2018 liczna tych banków zwiększyła się o 30, do 230.

Natomiast pozostałe banki musiały – zgodnie z CRR – pomniejszyć fundusz udziałowy podlegający zasadzie praw nabytych o kolejne 10%.

Fundusze własne wyższe niż równowartość 5 mln euro posiadało na koniec marca 2018 r. 168 banków wobec 172 w grudniu 2016 r.

Podsumowanie – banki zrzeszające

**WYNIK FINANSOWY
NETTO**

Banki zrzeszające osiągnęły w I kw. 2018 r. zysk netto w kwocie 12,3 mln zł, tj. o 10,9% mniej niż w I kw. 2017 r.

**NALEŻNOŚCI OD
SEKTORA
NIEFINANSOWEGO
I SAMORZĄDOWEGO**

Należności banków zrzeszających od sektora niefinansowego i samorządowego zmniejszyły się w stosunku do grudnia 2017 r. o 1,1%, do 13,5 mld zł, zaś w przypadku samego sektora niefinansowego o 1,7% do 11,2 mld zł.

W ciągu I kw. 2018 r. nastąpiło pogorszenie jakości należności banków zrzeszających zwłaszcza w grupach przedsiębiorców oraz instytucji niekomercyjnych. Wyrezerwowanie należności ze stwierdzoną utratą wartości od sektora niefinansowego w bankach zrzeszających wzrosło z 40,8% w grudniu 2017 r. do 43,1%.

DEPOZYTY

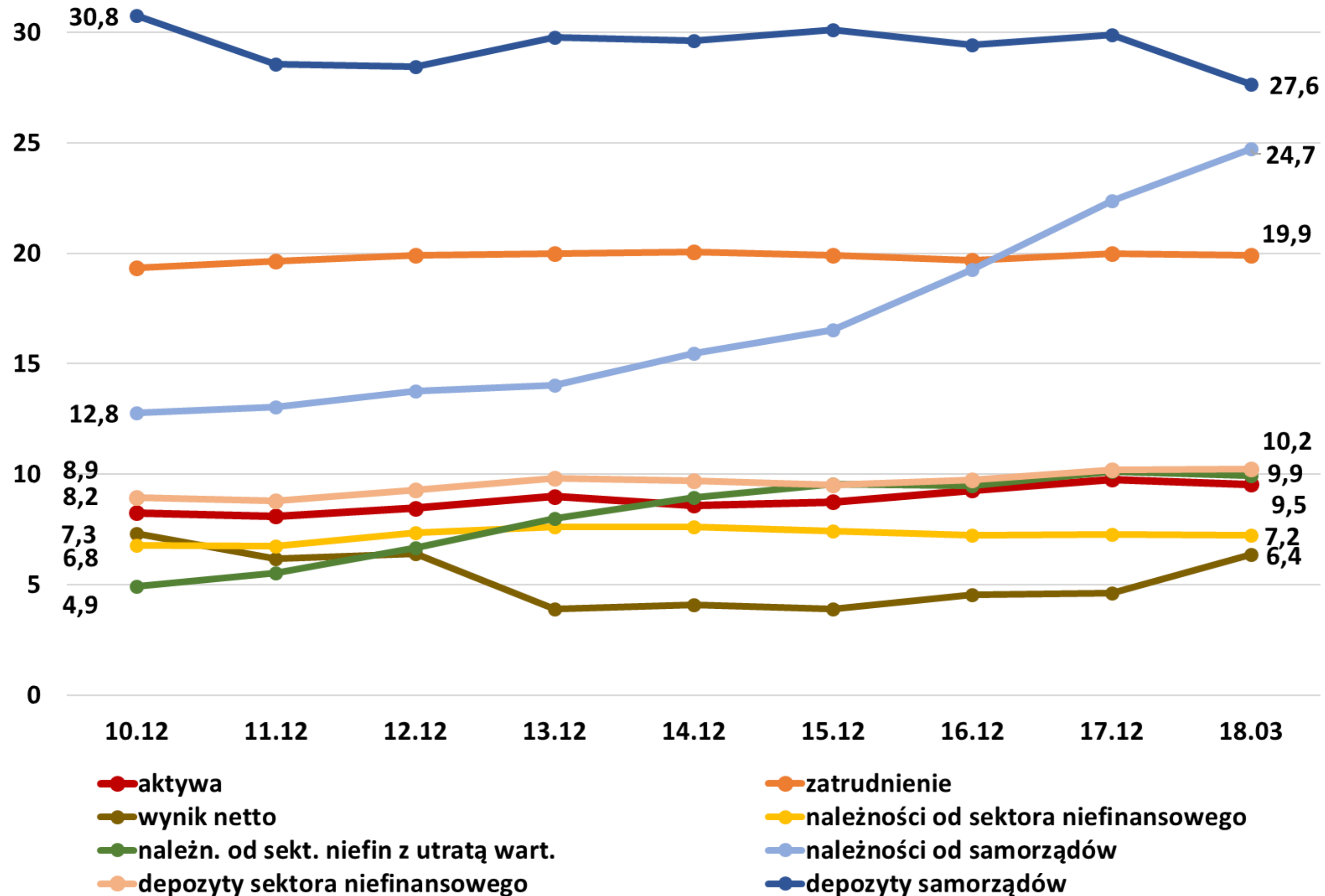
Depozyty w bankach zrzeszających zmniejszyły się w ciągu I kw. 2018 r. o 3,8% (tj. o 1,3 mld zł, do 31,3 mld zł). Był to przede wszystkim skutek spadku depozytów sektora niefinansowego w bankach zrzeszonych.

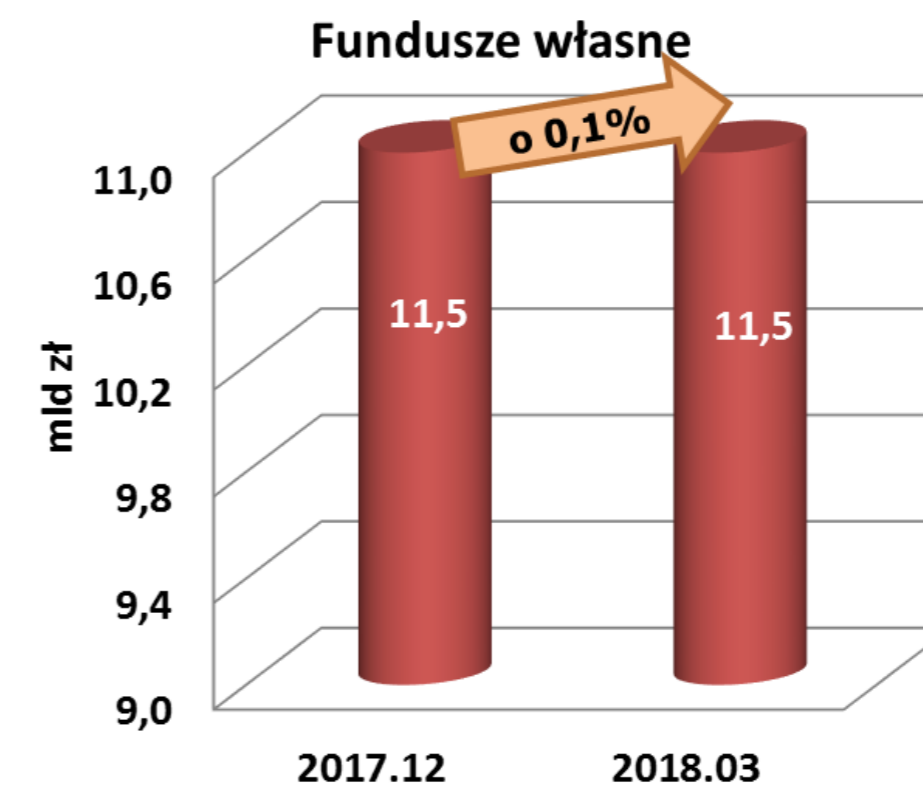
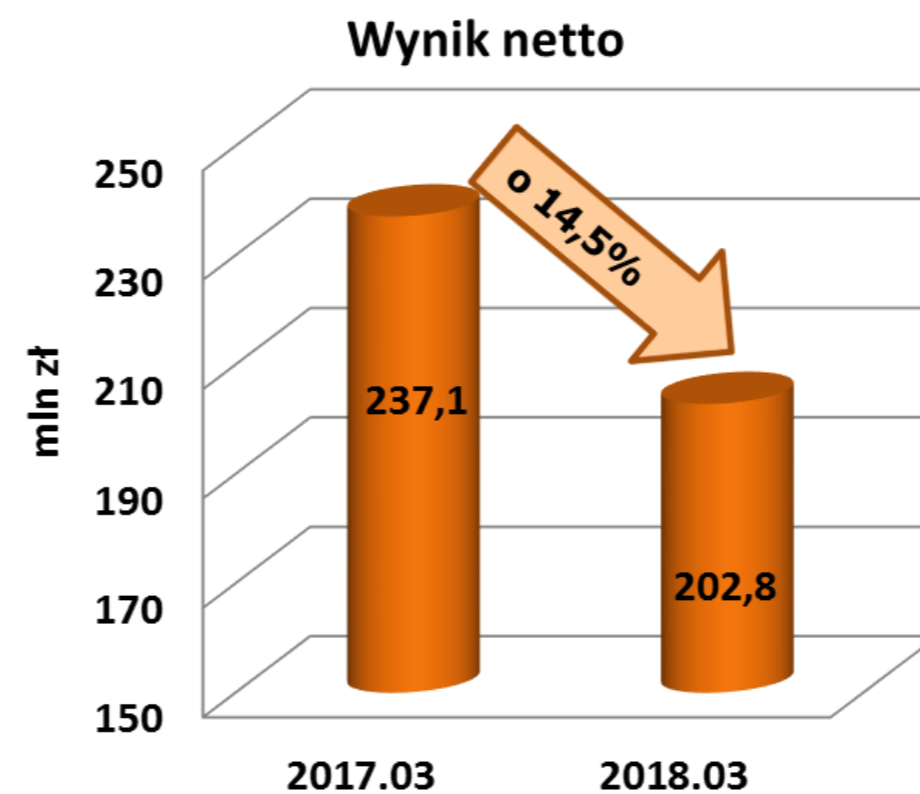
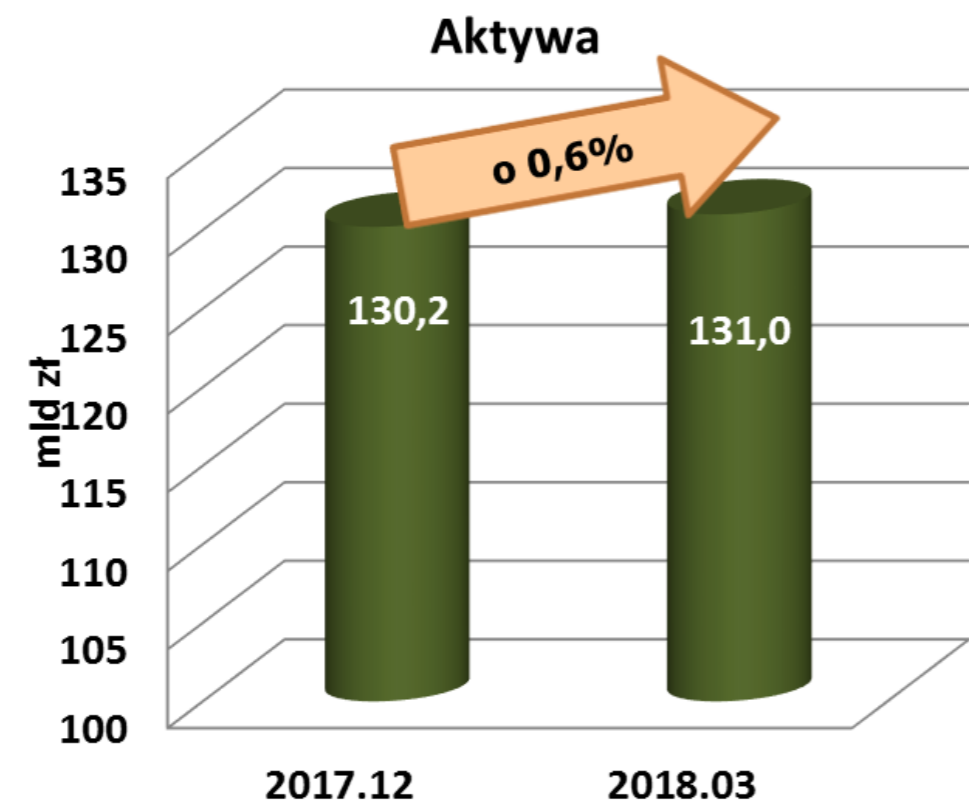
BAZA KAPITAŁOWA

Fundusze własne banków zrzeszających na koniec marca 2018 r. były wyższe o 2,8% niż w grudniu 2017 r. i wyniosły 1,9 mld zł. Kapitał Tier I stanowił 81,6% funduszy własnych (80,4% w grudniu 2017 r.).

Udział banków spółdzielczych i zrzeszających w rynku bankowym (%)

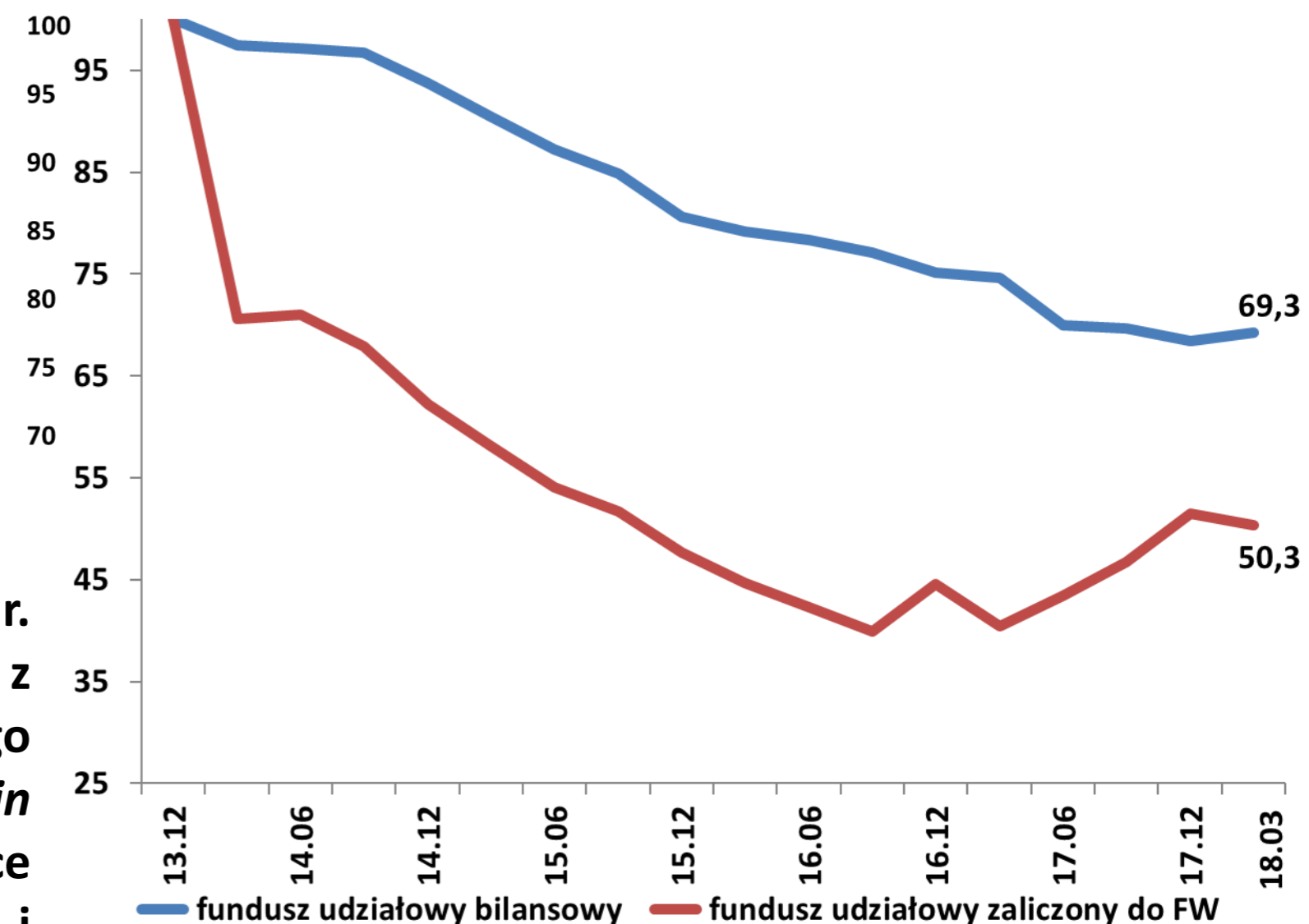
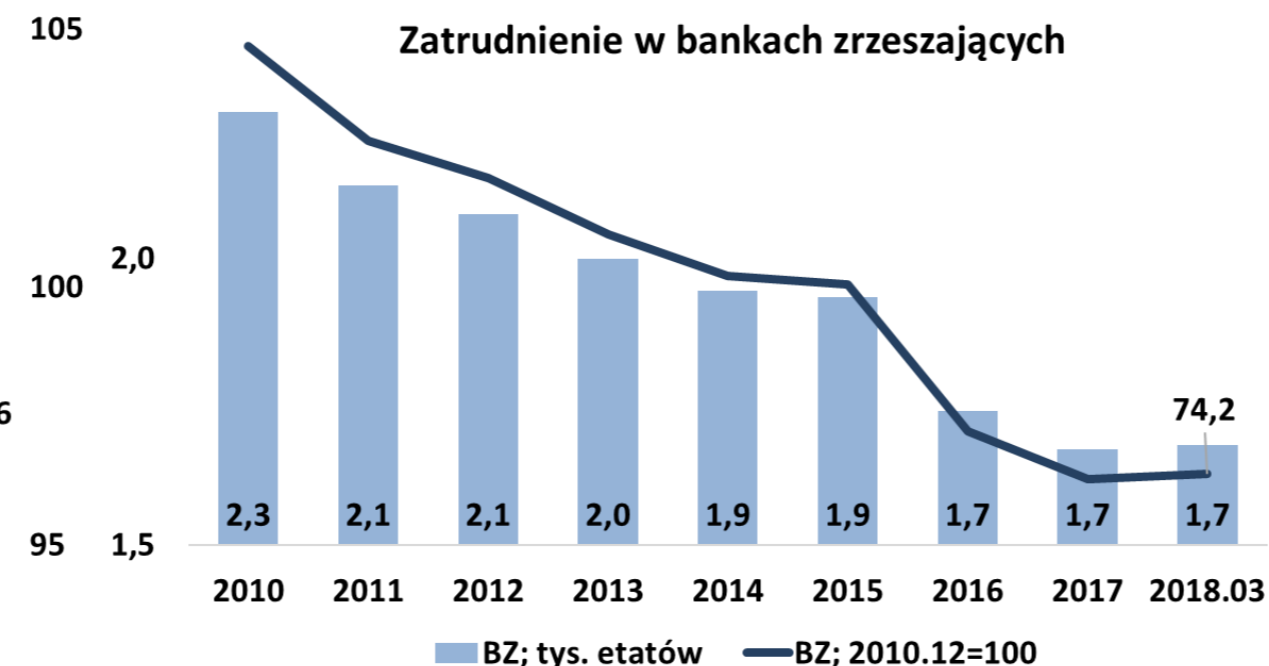
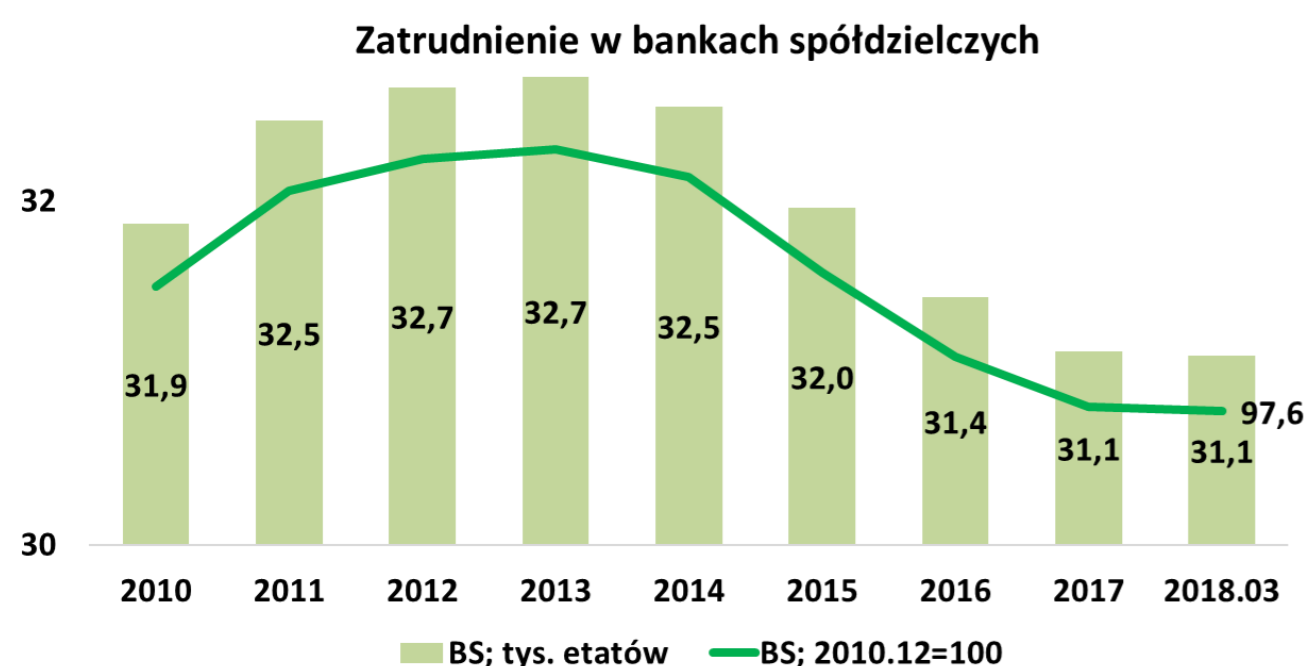

Zmiany wybranych wskaźników

	ROA (%)	ROE (%)	C/I (%)	aktywa / zatrudnienie (tys. zł)	wynik finansowy netto / zatrudnienie (tys. zł)	koszty pracy / zatrudnienie (tys. zł)	współczynnik kapitałowy (%)	współczynnik Tier I (%)	udział należności zagrożonych w należnościach od sektora niefinansowego (%)	poziom wyrezerwowania należności z utrata wartości od sektora niefinansowego (%)	relacja kredyty / depozyty - sekt. niefinans. (%)
2017.03	0,8	8,1	65,6	3 907,1	30,2	62,1	17,0	16,0	7,8	31,7	63,8
2018.03	0,6	6,8	65,1	4 212,1	26,1	65,3	17,1	16,2	8,6	41,8	61,5

Podstawowe informacje: zatrudnienie w bankach spółdzielczych i zrzeszających, udziałowcy i fundusz udziałowy

Zmiany funduszu udziałowego zaliczonego do funduszy własnych w ciągu I kw. 2018 r. spowodowane były dwoma czynnikami działającymi w przeciwnych kierunkach. Pierwszym z nich było obniżenie limitu (z 50% w 2017 r. do 40% w 2018 r.) funduszu udziałowego podlegającego zasadzie praw nabytych, który może być zaliczony do funduszy własnych (*in minus*), zaś czynnikiem działającym *in plus* były zmiany w statutach 230 banków umożliwiające (na podstawie art. 10c ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających) zaliczenie całego funduszu udziałowego do funduszy CET1.

Po zatwierdzeniu przez KNF zmian w statutach, bilansowy fundusz udziałowy opłacony do dnia 28 czerwca 2013 r. stanie się częścią funduszy podstawowych Tier 1 i nie będzie podlegał amortyzacji. Niemniej, banki te w dalszym ciągu muszą uzyskać zgodę KNF na zmniejszenie lub zwiększenie funduszu udziałowego, który stanowi składnik funduszy własnych.

W marcu 2018 r. liczba udziałowców banków spółdzielczych wyniosła 962 893 osób, w tym 959 799 to osoby fizyczne. Od momentu pierwszego badania ankietowego, tj. od marca 2012 r., obniżyła się o 105 309 osób, w tym o 104 373 osób fizycznych.

Zmiany bilansu banków spółdzielczych

Suma bilansowa banków spółdzielczych wzrosła w ciągu w I kw. 2018 r. o 0,6% (o 0,8 mld zł), do 131,0 mld zł (suma bilansowa całego sektora bankowego wzrosła o 2,3%).

Podstawowymi zmianami po stronie pasywów w bankach spółdzielczych były :

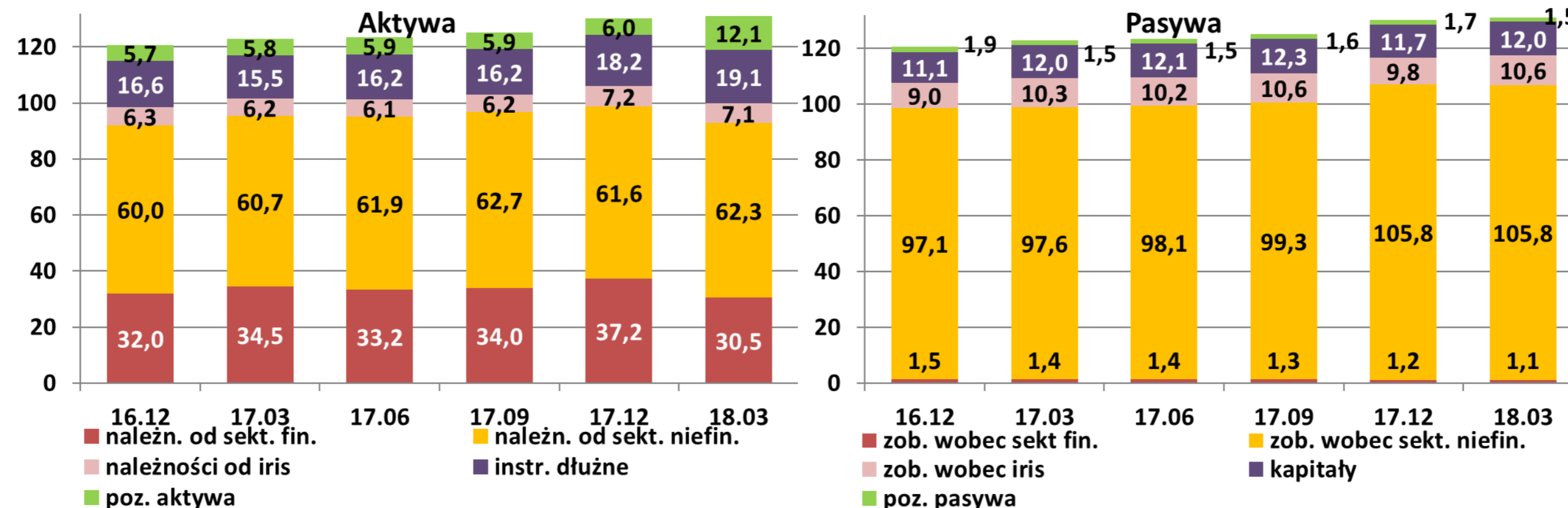
- wzrost zobowiązań wobec sektora rządowego i samorządowego o 0,8 mld zł;
- wzrost kapitałów o 0,2 mld zł;
- zmniejszenie pozostałych pasywów o 0,2 mld zł.

Zmiany po stronie aktywów spowodowane są głównie zmianami w nowej sprawozdawczości FINREP. Portfele aktywów finansowych do końca 2017 r. nie obejmowały sald płatnych na żądanie (Inne depozyty płatne na żądanie) sklasyfikowanych jako „Kasa, środki w bankach centralnych i inne depozyty płatne na żądanie”. Banki spółdzielcze wykazują w tej pozycji również rezerwę obowiązkową utrzymywaną w banku zrzeszającym do końca 2017 r. i wykazywaną jako należność od banków zrzeszających. Zatem należności od banków, głównie zrzeszających zostały – w marcu 2018 r. – w wyniku tej zmiany pomniejszone o 6,7 mld zł.

Spośród pozostałych zmian w aktywach banków spółdzielczych wskazać należy:

- zwiększenie instrumentów dłużnych i kapitałowych o 0,9 mld zł, (wzrost bonów pieniężnych NBP o 1,8 mld zł oraz spadek pozostałych instrumentów dłużnych o 0,9 mld zł);
- przyrost należności od sektora niefinansowego o 0,7 mld zł;
- zmniejszenie należności od sektora rządowego i samorządowego o 0,1 mld zł.

Bilanse banków spółdzielczych (mld zł)

Zmiany bilansu banków zrzeszających

Suma bilansowa banków zrzeszających zmniejszyła się w ciągu I kw. 2018 r. o 2,7% (o 1,2 mld zł, do 42,0 mld zł).

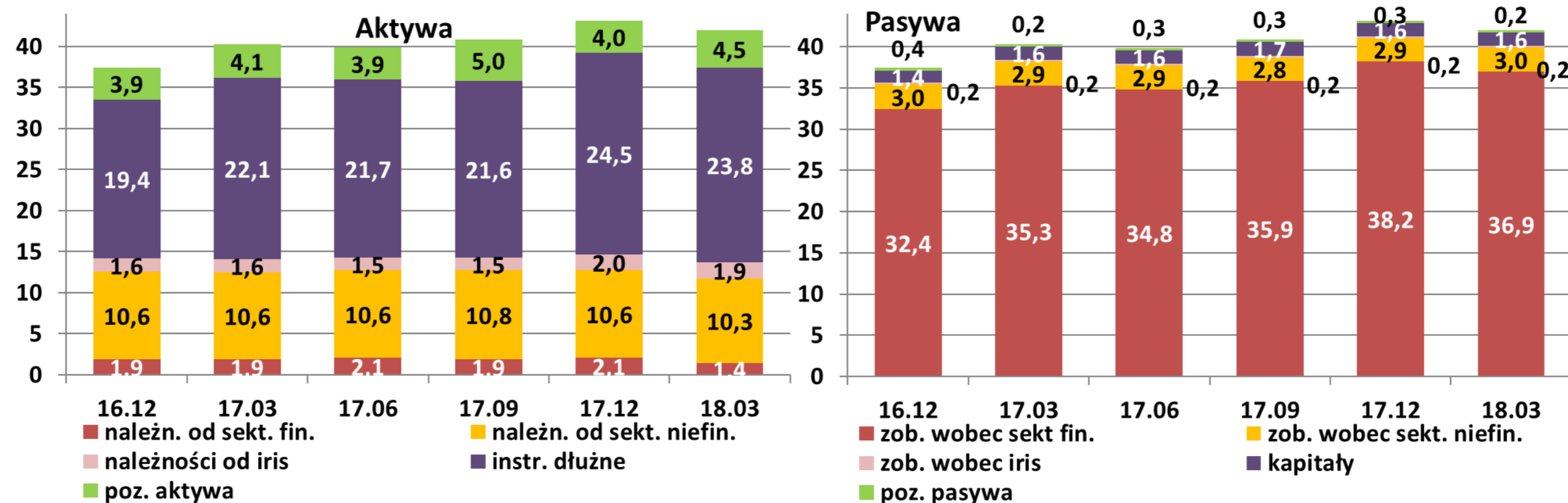
Główne zmiany po stronie pasywów to zmniejszenie zobowiązań wobec sektora niefinansowego o 1,3 mld zł oraz wzrost zobowiązań wobec sektora niefinansowego o 0,1 mld zł.

Podobnie, jak w przypadku banków spółdzielczych zmiany po stronie aktywów spowodowane są, chociaż w mniejszym stopniu, zmianami w nowej sprawozdawczości FINREP. Portfele aktywów finansowych do końca 2017 r. nie obejmowały sald płatnych na żądanie (Inne depozyty płatne na żądanie) sklasyfikowanych jako „Kasa, środki w bankach centralnych i inne depozyty płatne na żądanie”. Zatem należności od banków, głównie zrzeszonych zostały – w marcu 2018 r. – w wyniku tej zmiany pomniejszone o ok. 0,7 mld zł.

Spośród pozostałych zmian w aktywach banków spółdzielczych wskazać należy:

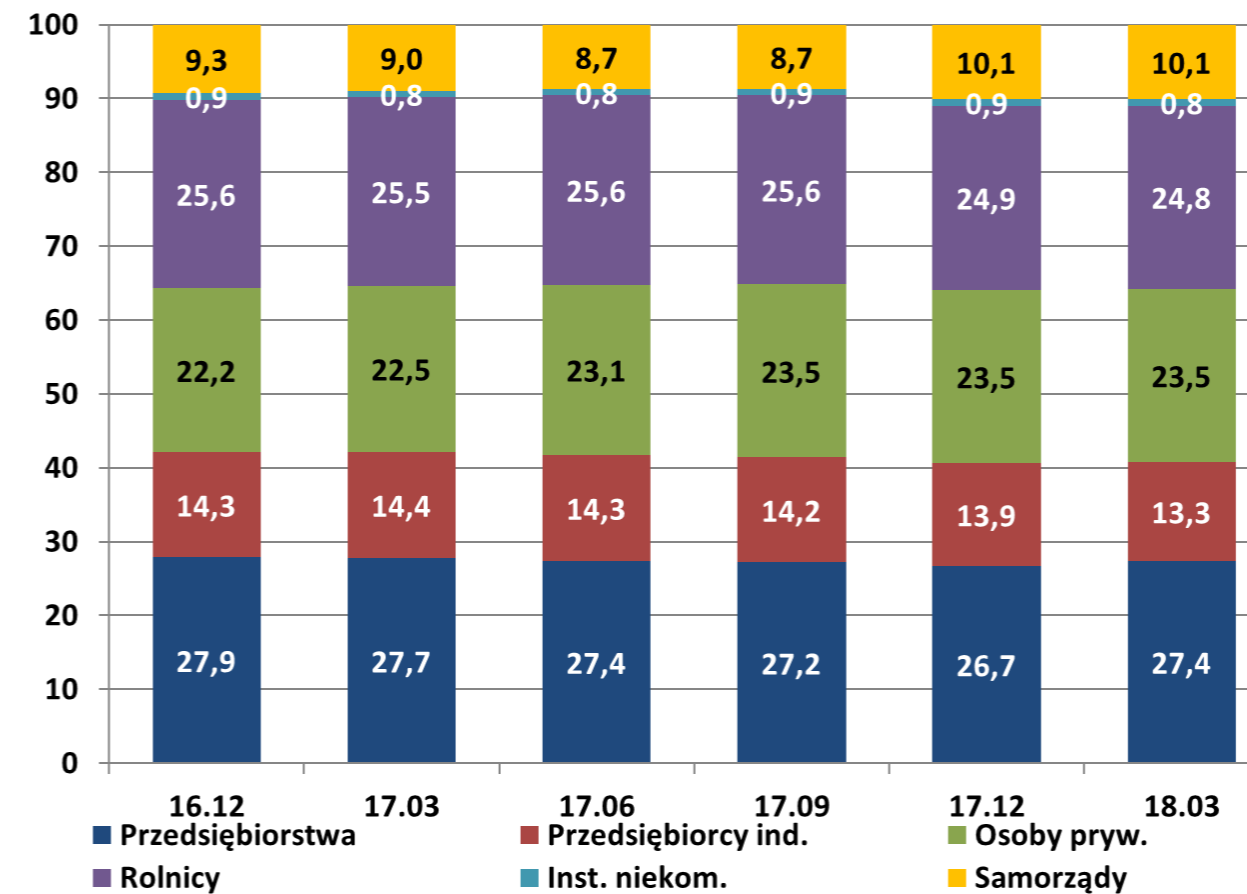
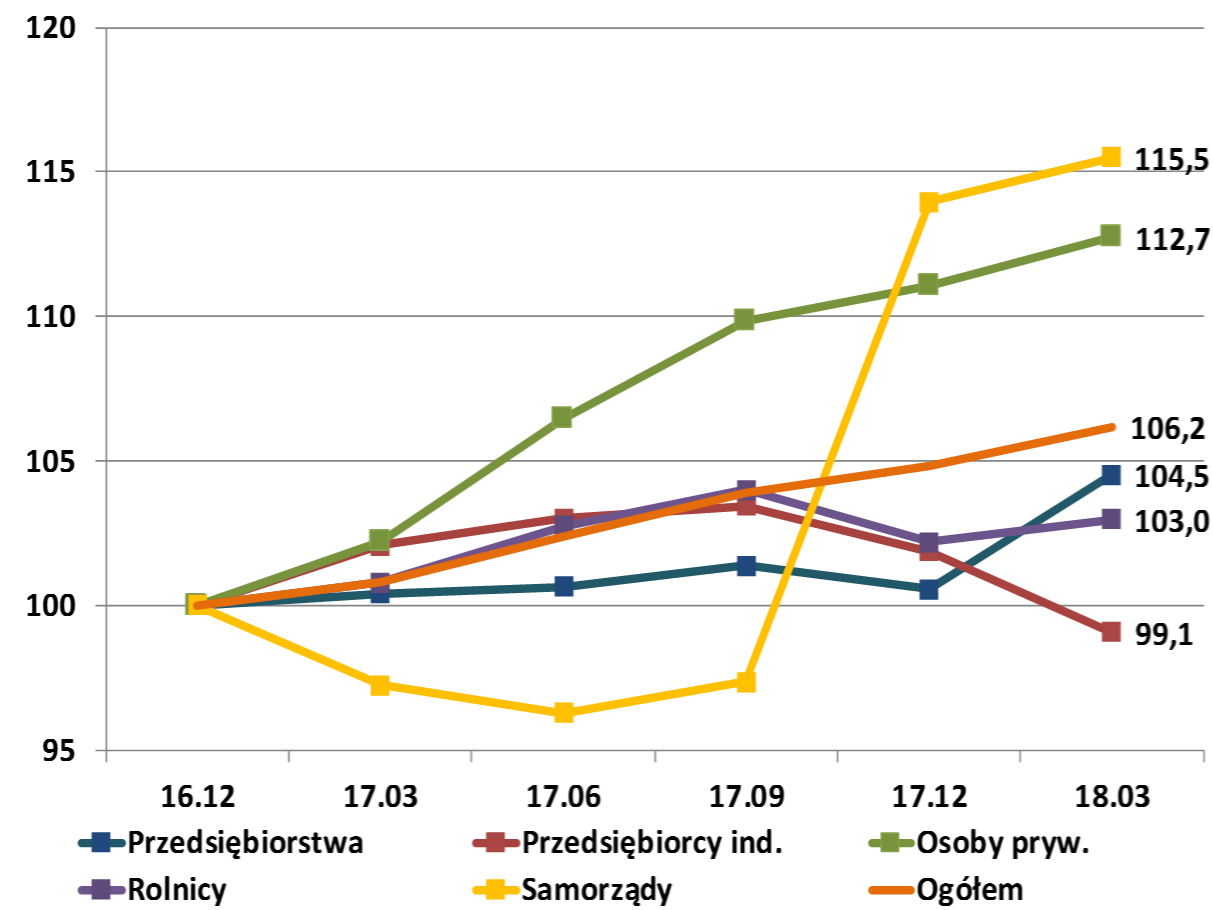
- zmniejszenie instrumentów dłużnych 0,8 mld zł (w tym wzrost instrumentów NBP o 0,2 mld zł, zmniejszenie obligacji SP o 0,1 mld zł oraz zmniejszenie pozostałych instrumentów dłużnych o 0,8 mld zł);
- zmniejszenie należności od sektora niefinansowego o 0,3 mld zł;
- zwiększenie należności od sektora rządowego i samorządowego o 0,3 mld zł;
- zwiększenie pozostałych aktywów o 0,1 mld zł.

Bilanse banków zrzeszających (mld zł)

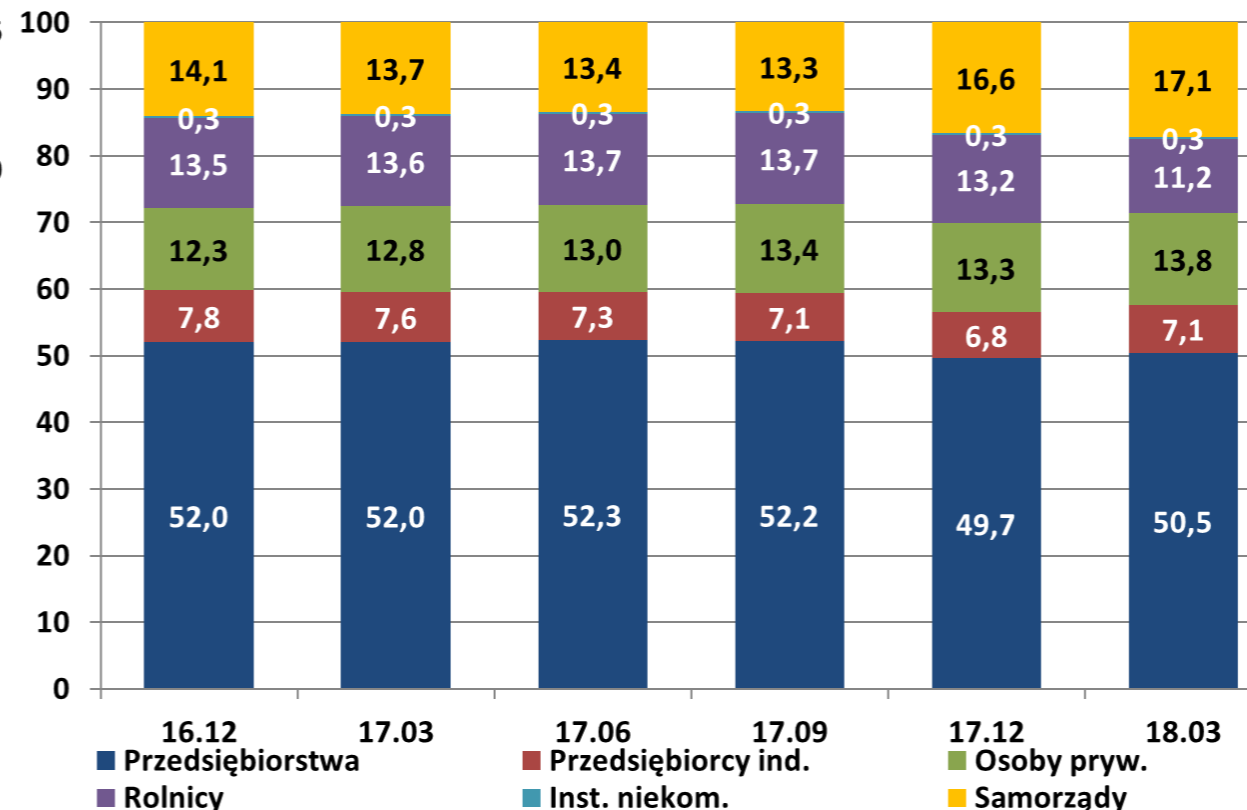
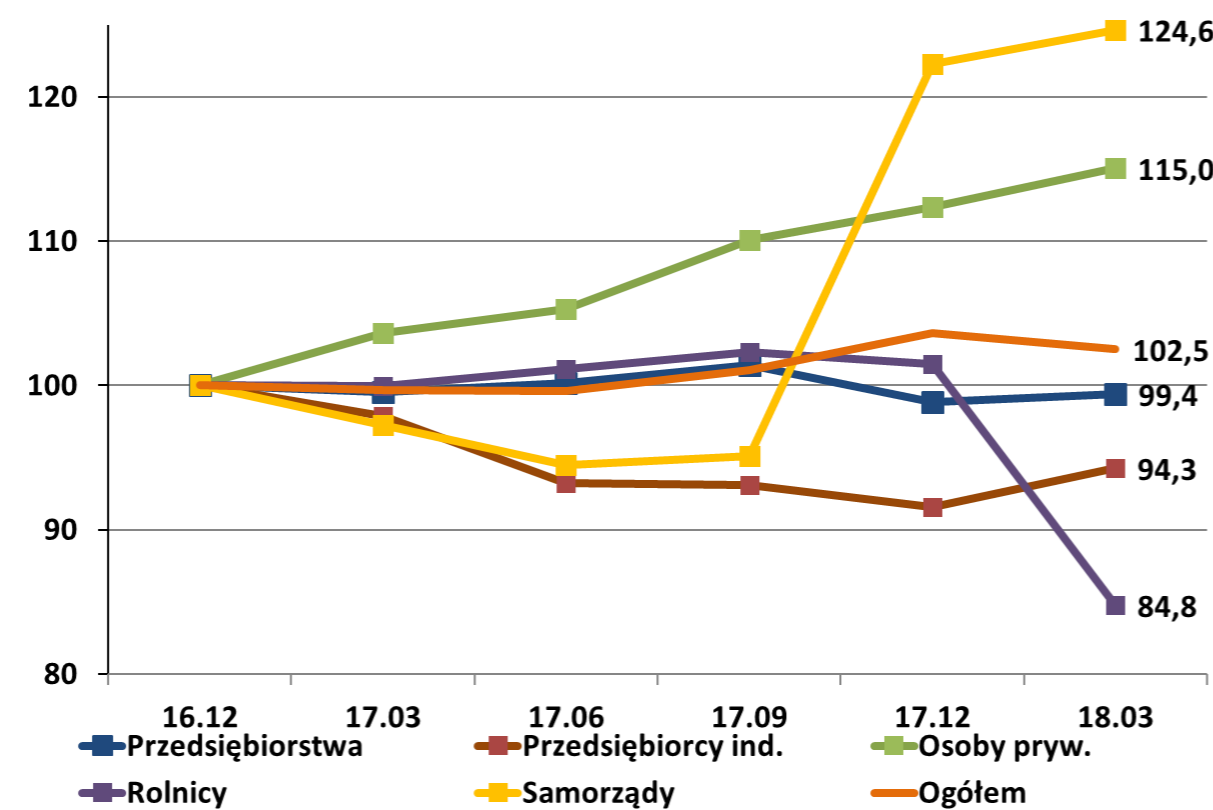

Dynamika (2016.12 = 100) oraz struktura należności od podmiotów sektora niefinansowego i samorządowego (%)

Banki spółdzielcze

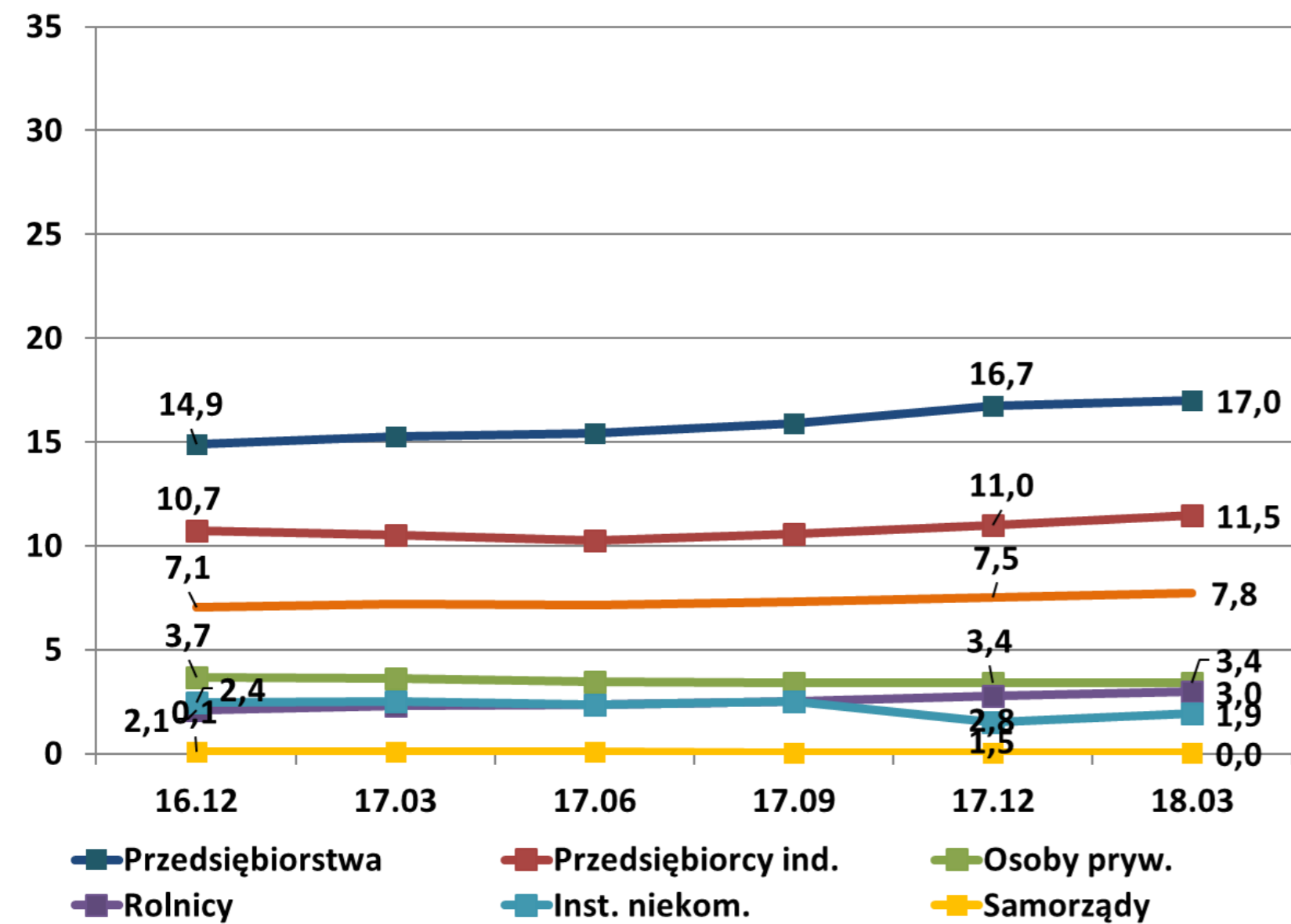

Banki zrzeszające

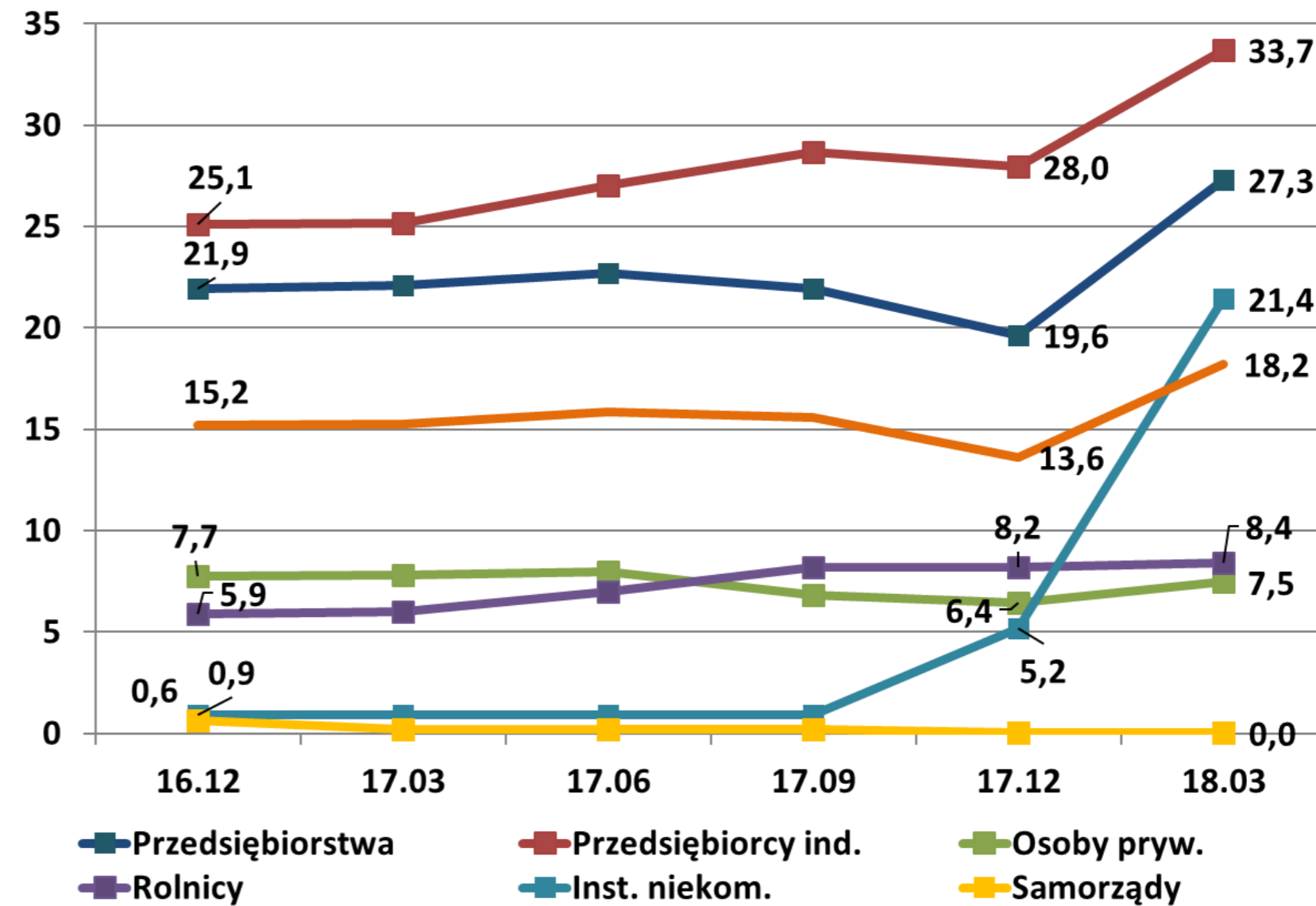

Jakość należności banków spółdzielczych i zrzeszających (%)

Banki spółdzielcze

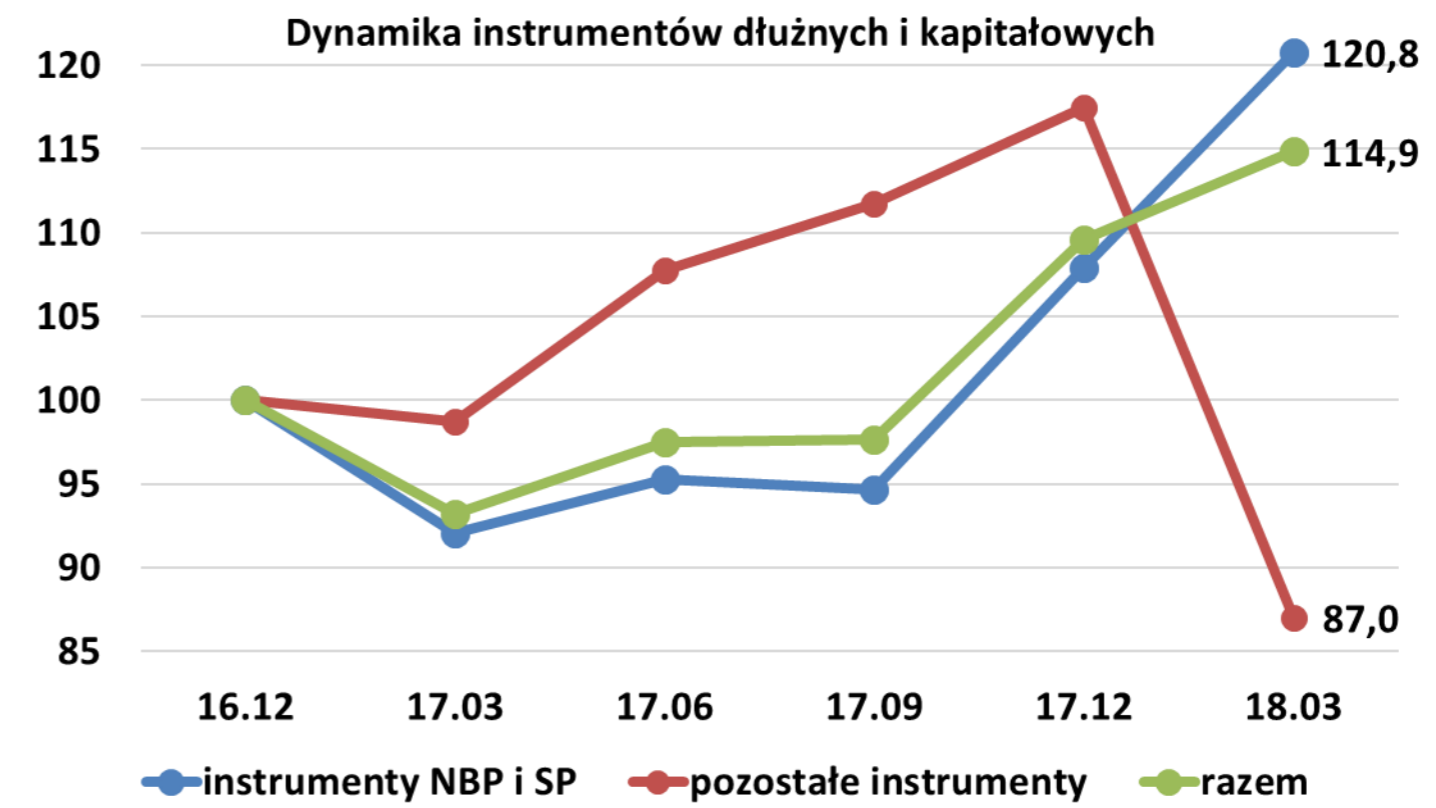
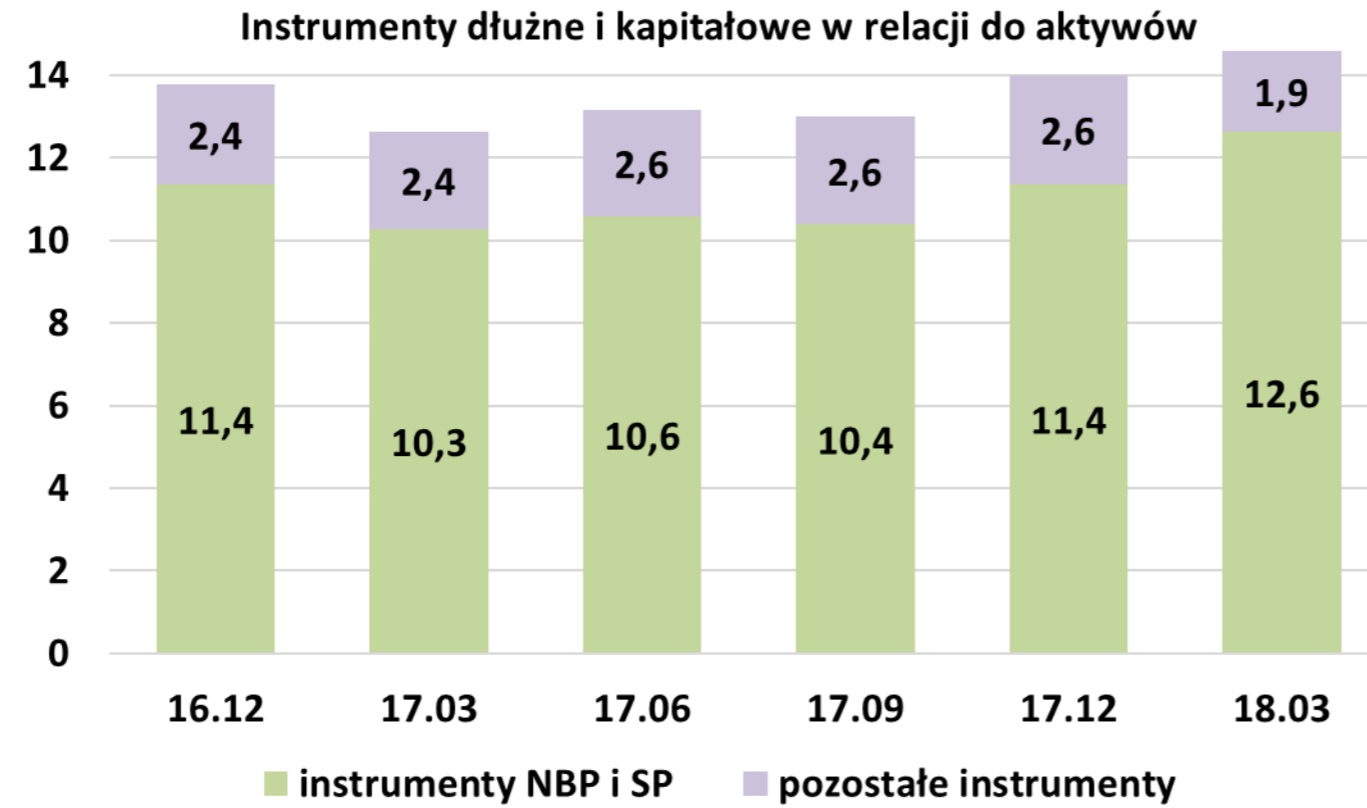

Banki zrzeszające

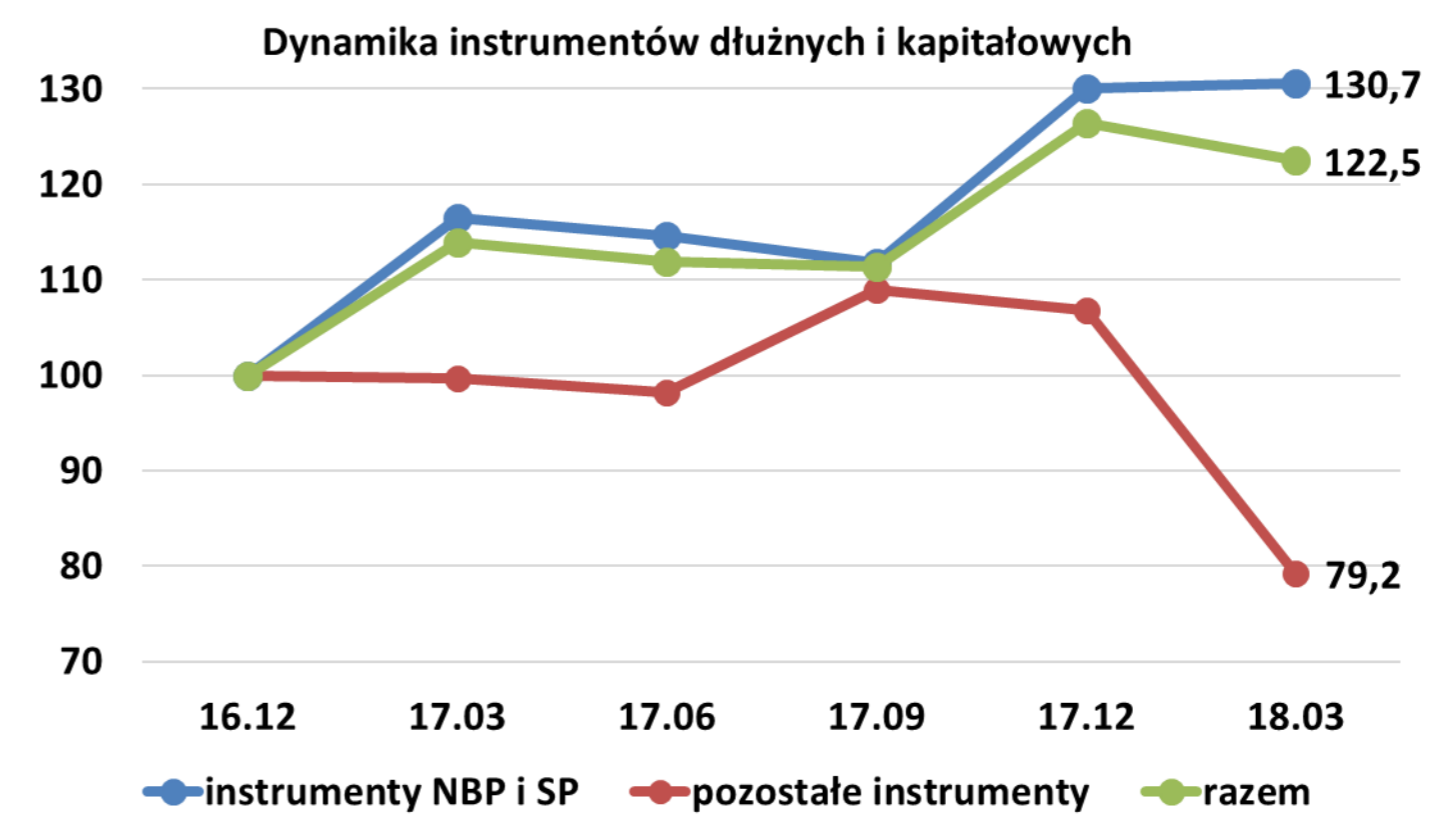
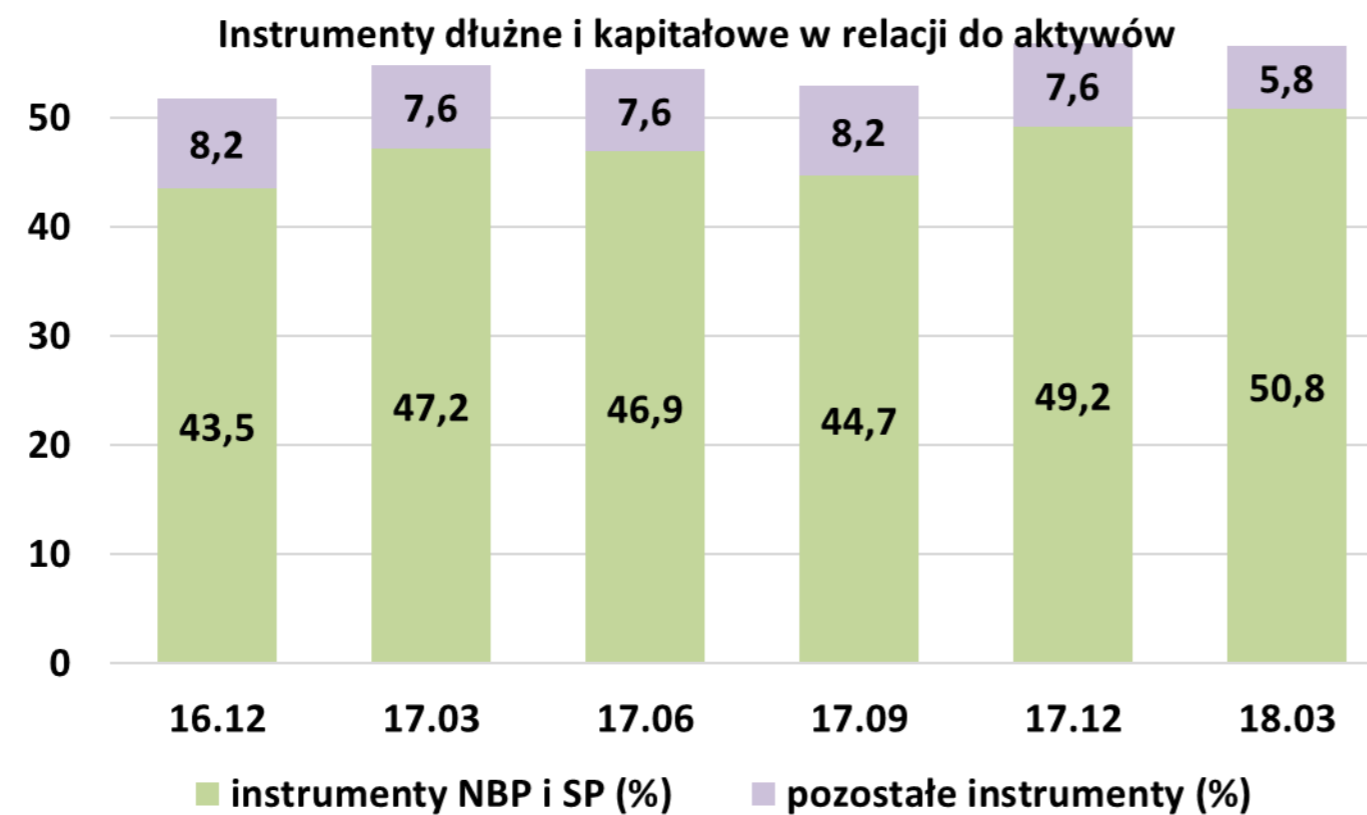

Instrumenty dłużne banków spółdzielczych i zrzeszających dynamika 2016.12=100 oraz udział w aktywach (%)

Banki spółdzielcze

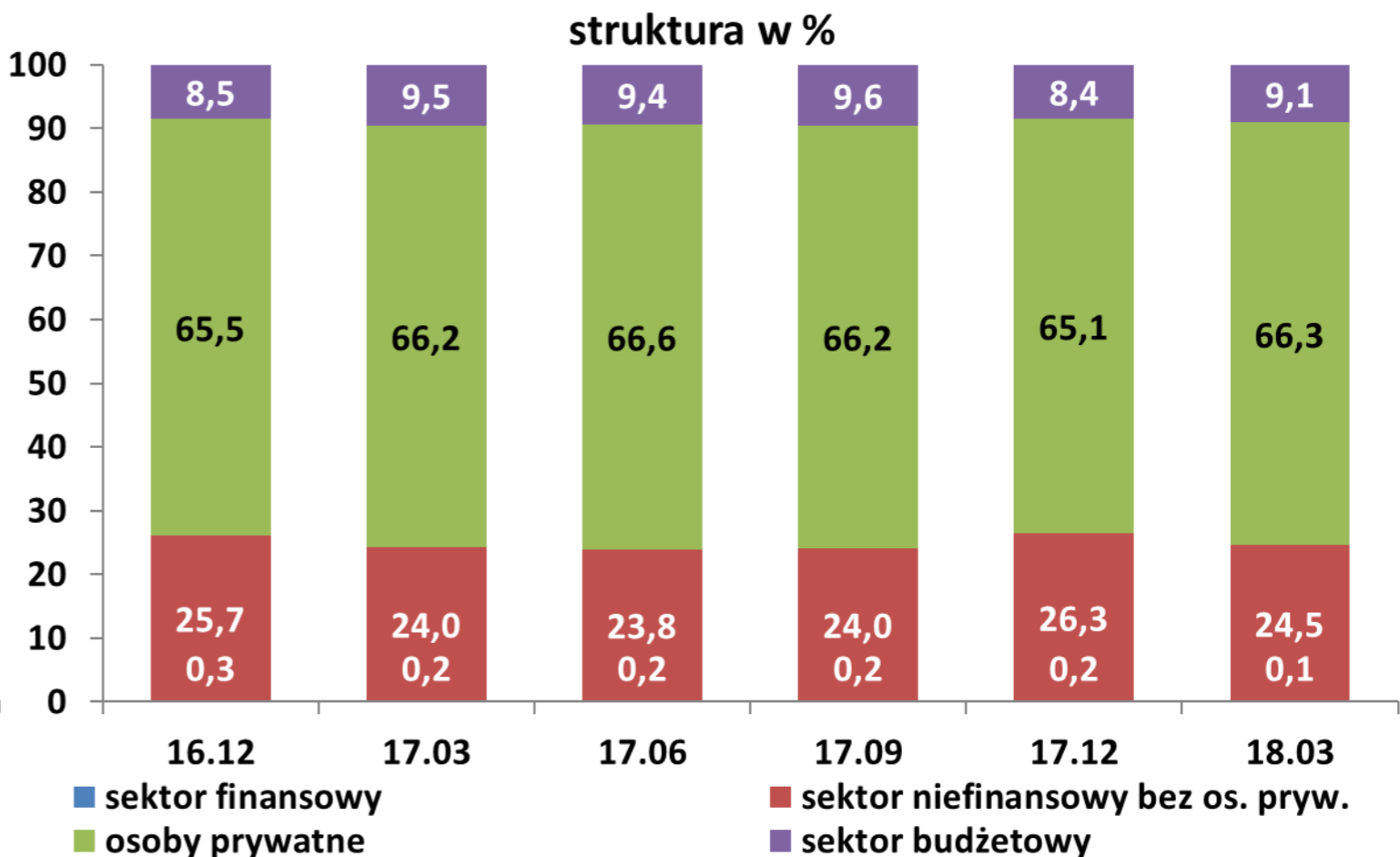
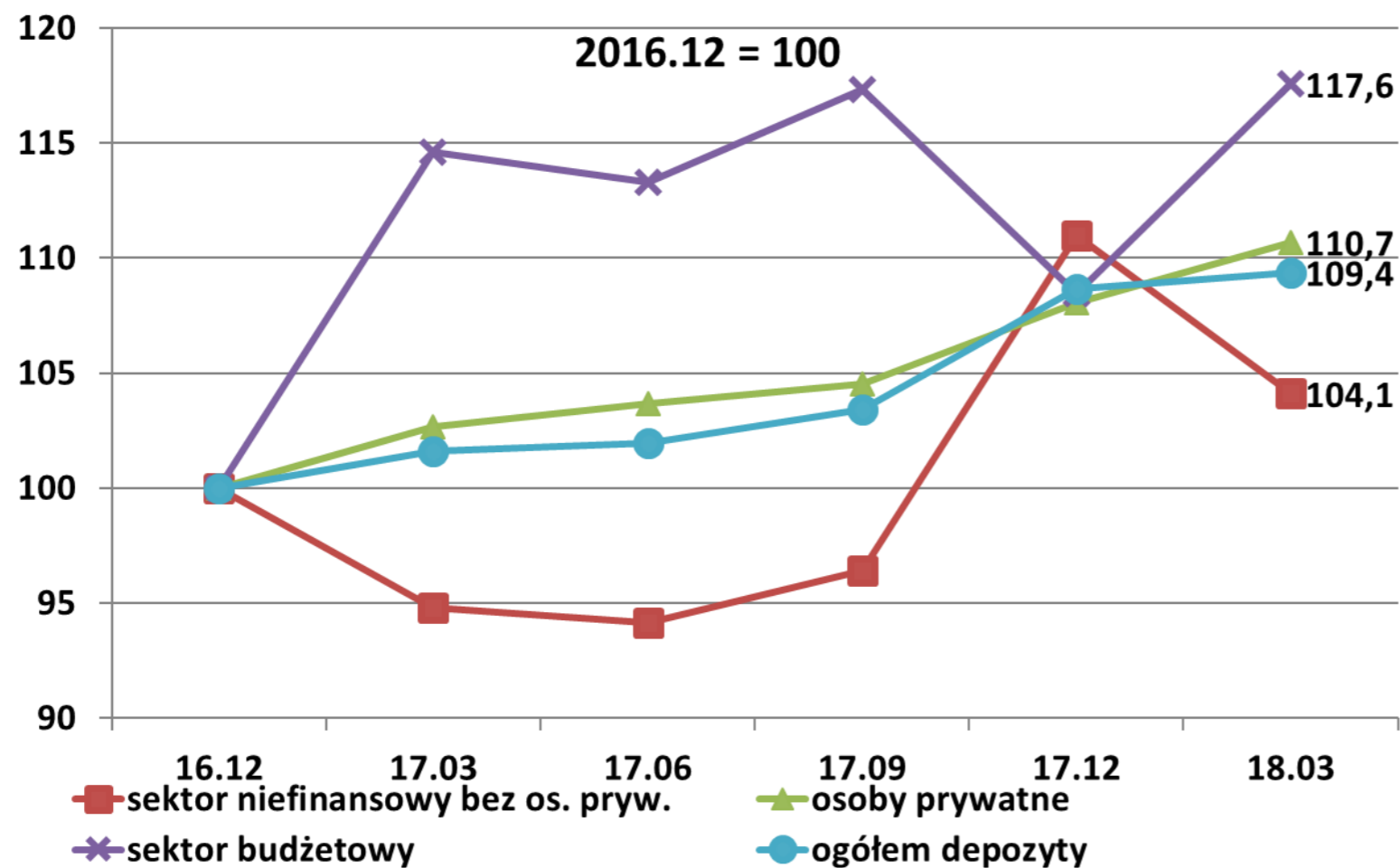

Banki zrzeszające

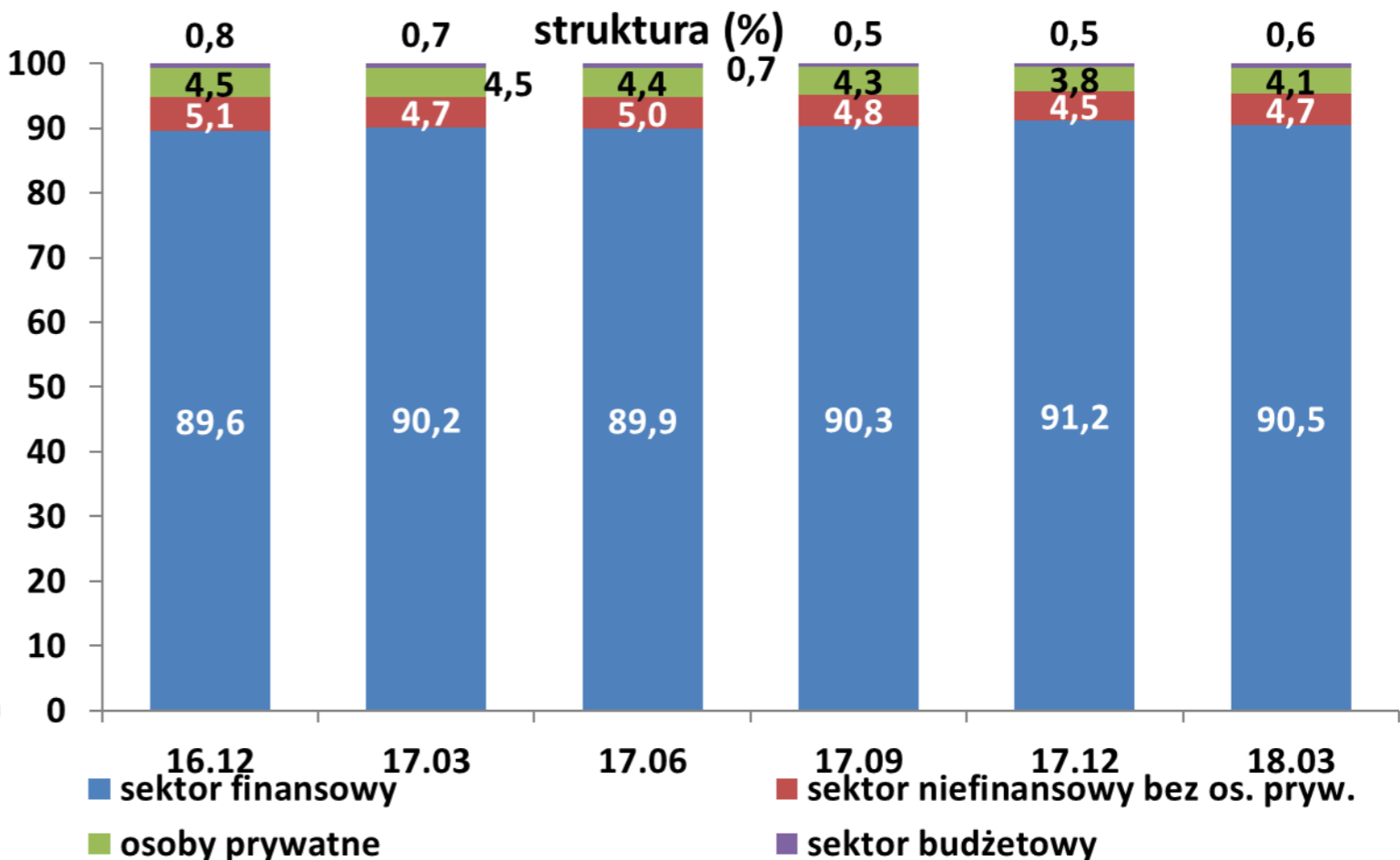
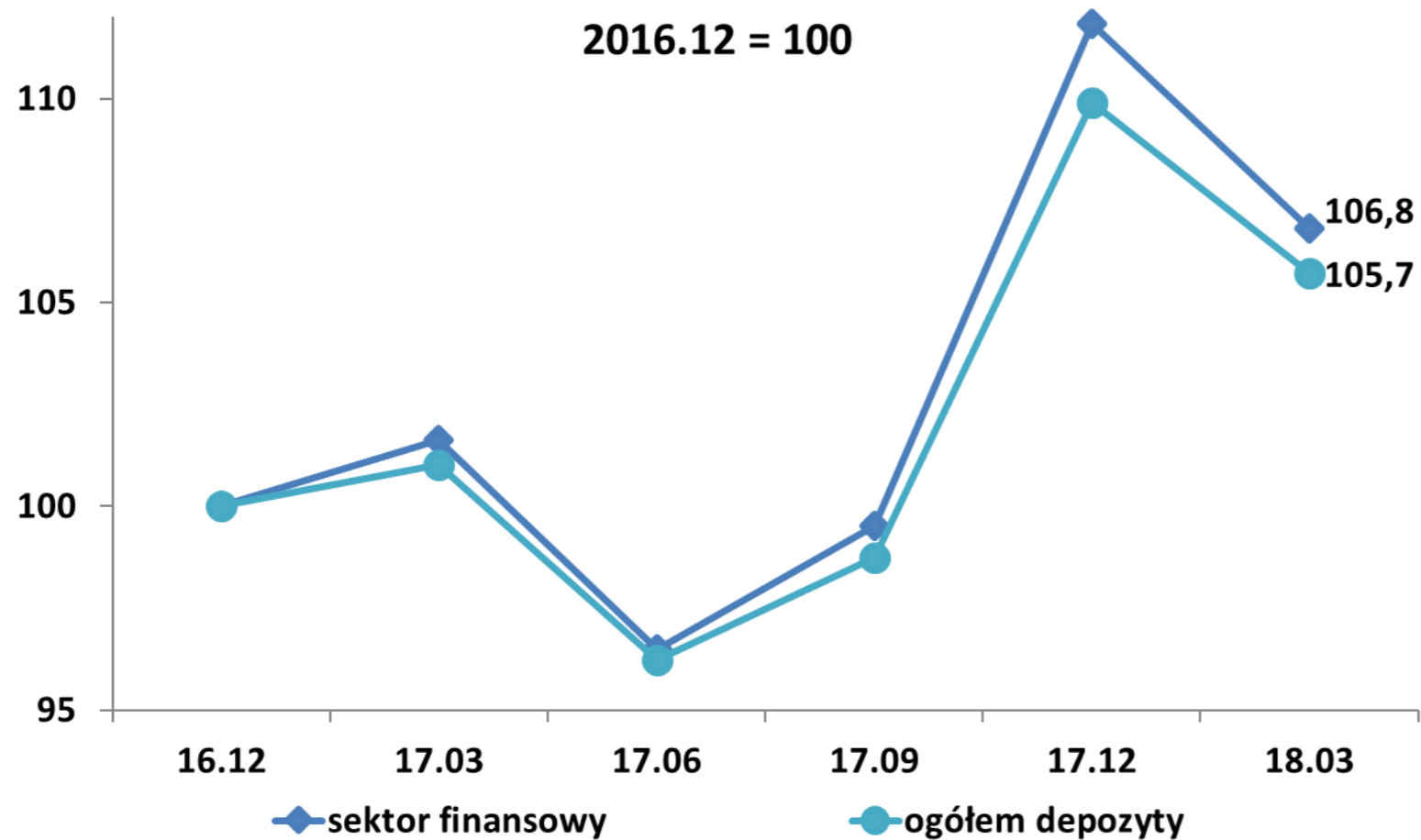

Struktura depozytów banków spółdzielczych i zrzeszających oraz ich dynamika

Banki spółdzielcze

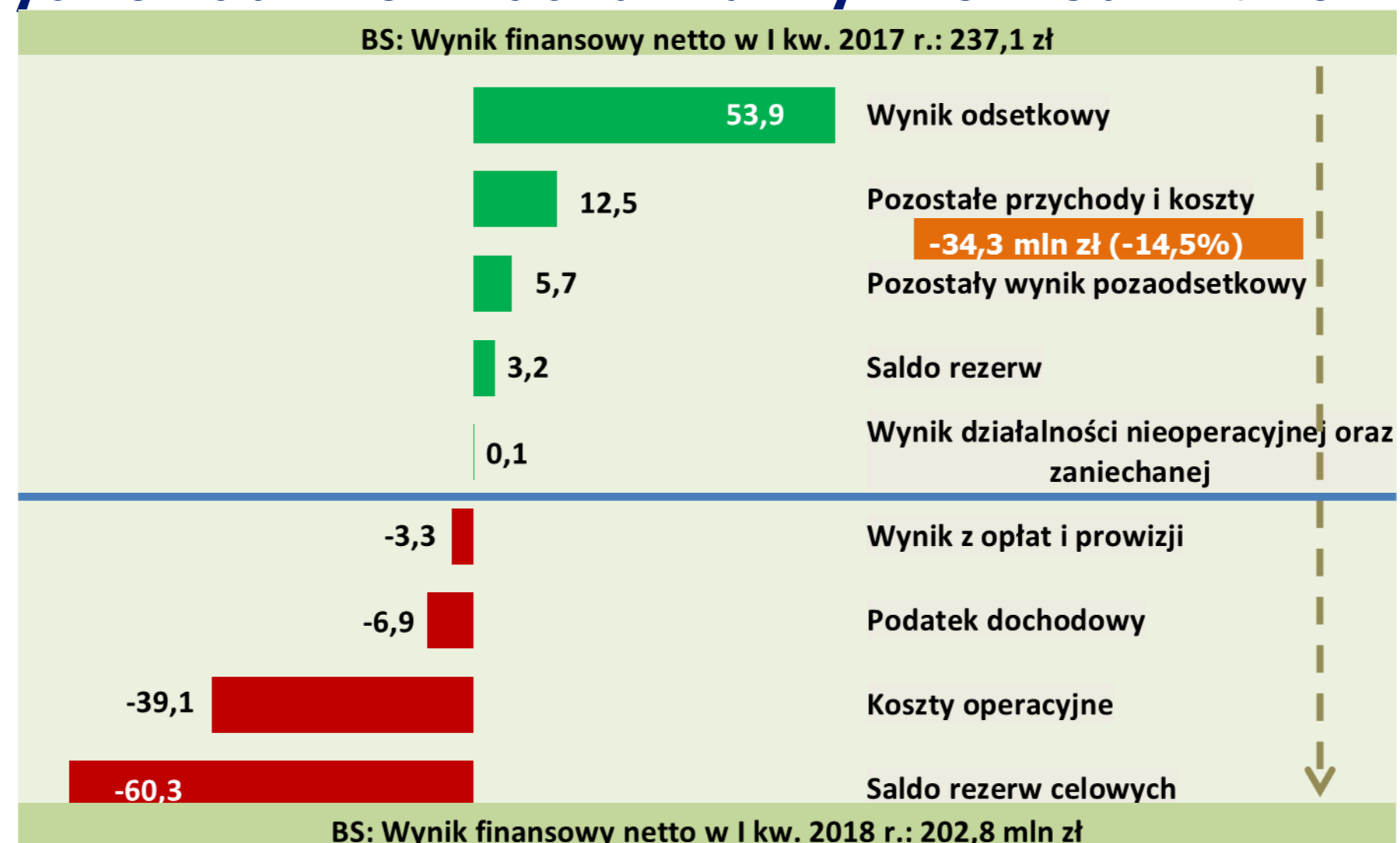

Banki zrzeszające

Rozliczenie zmian głównych składników rachunku wyników od kw. 2017 r. do I kw. 2018 r.

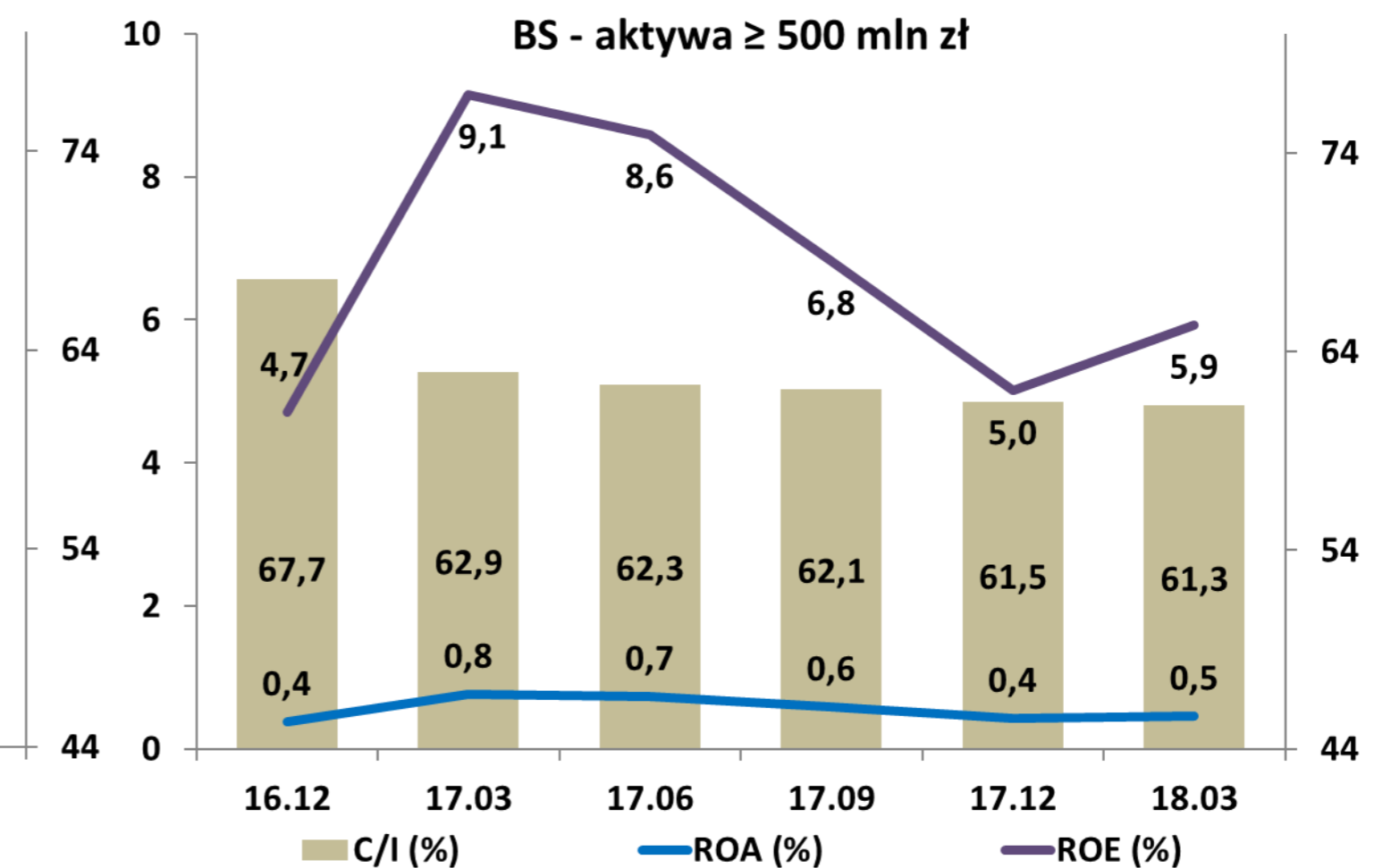
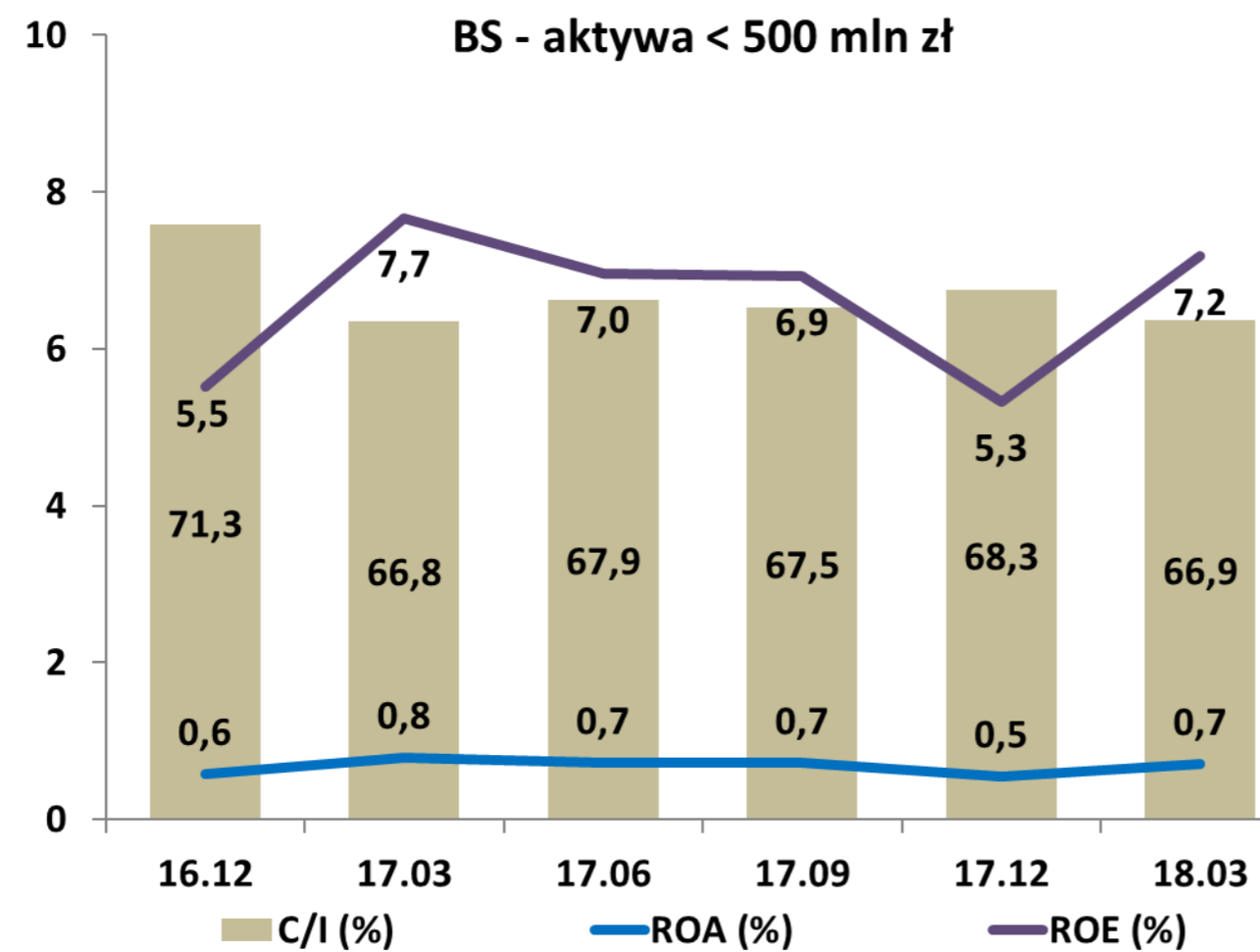
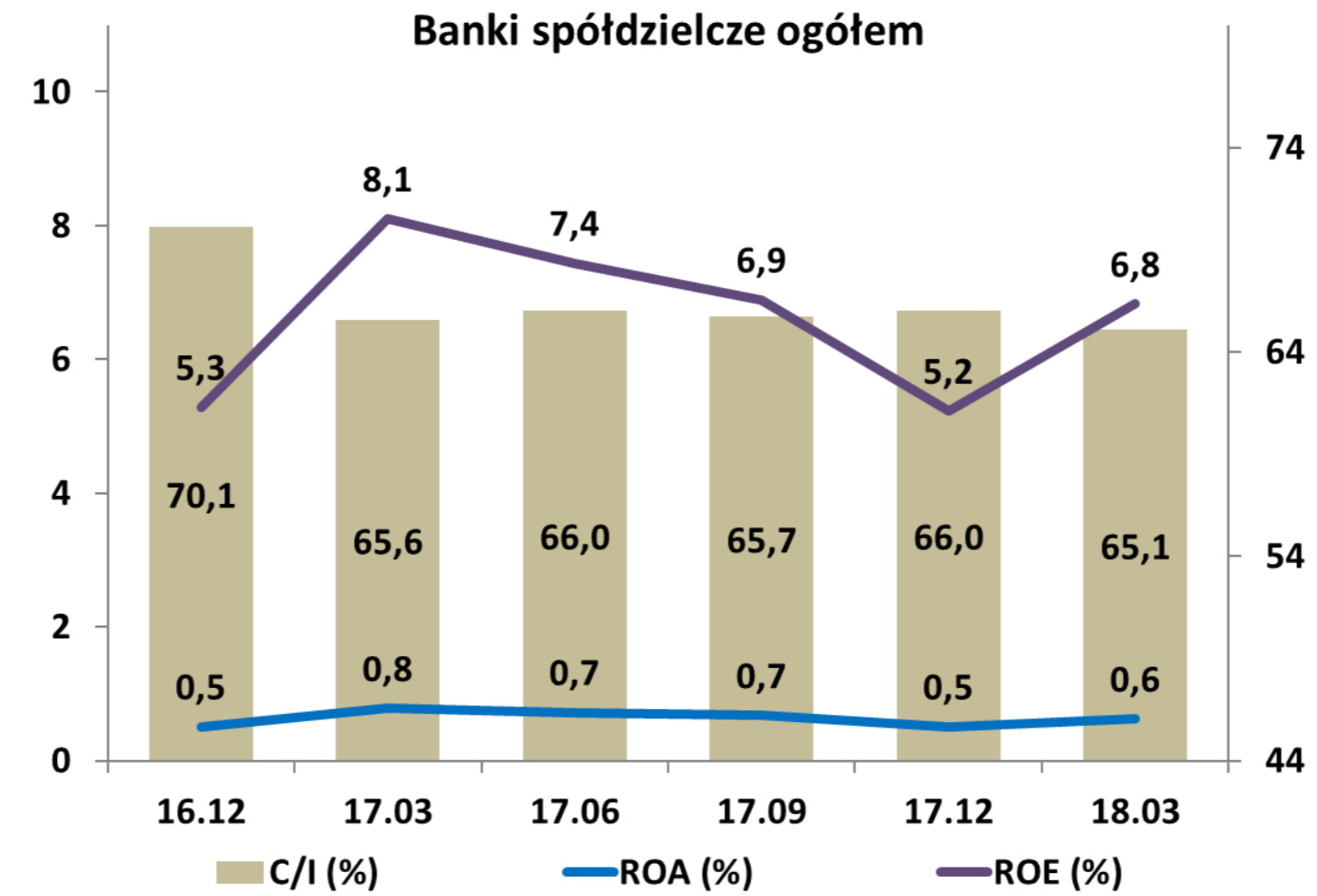
Banki spółdzielcze

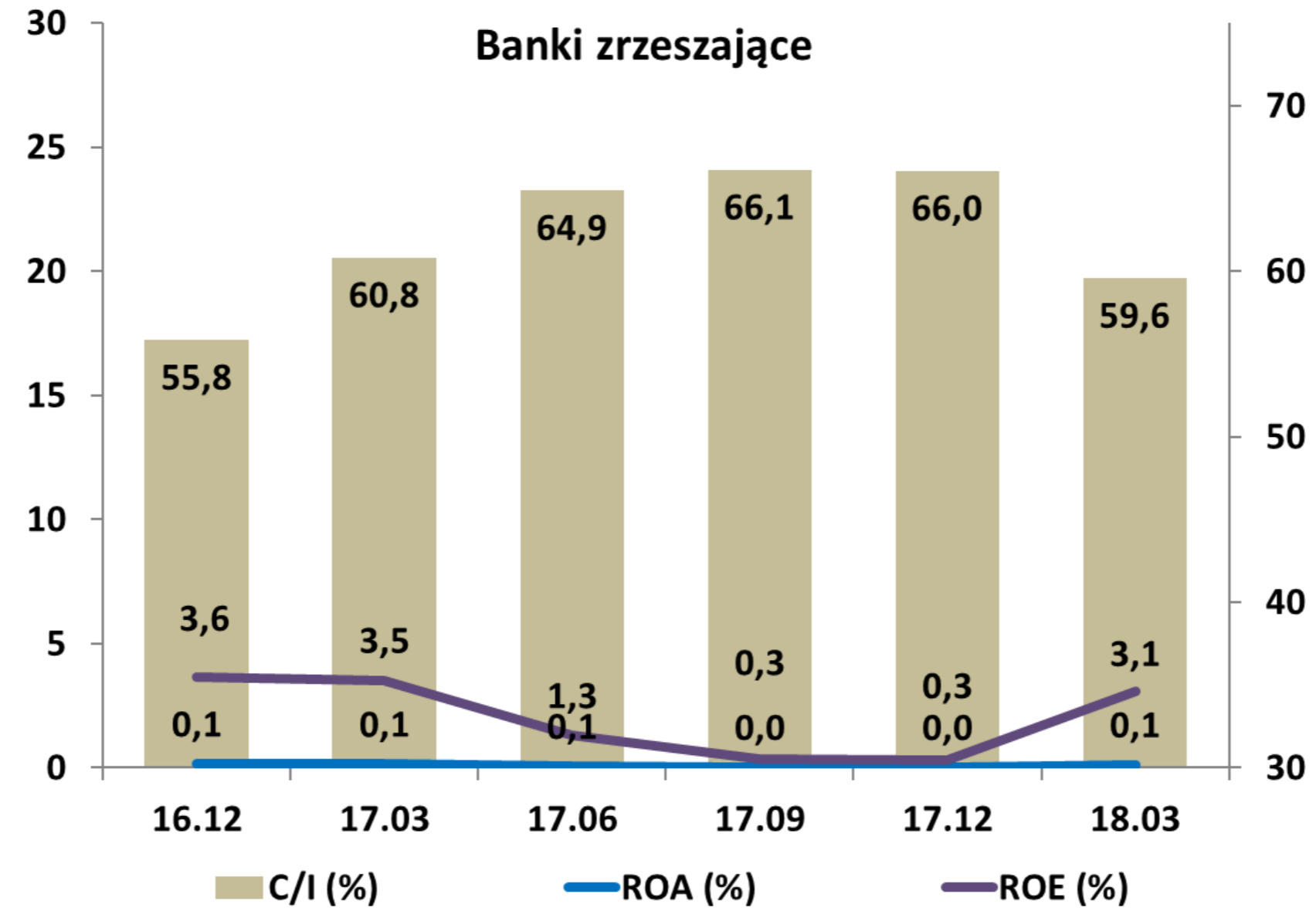
Banki zrzeszające

Efektywność banków spółdzielczych

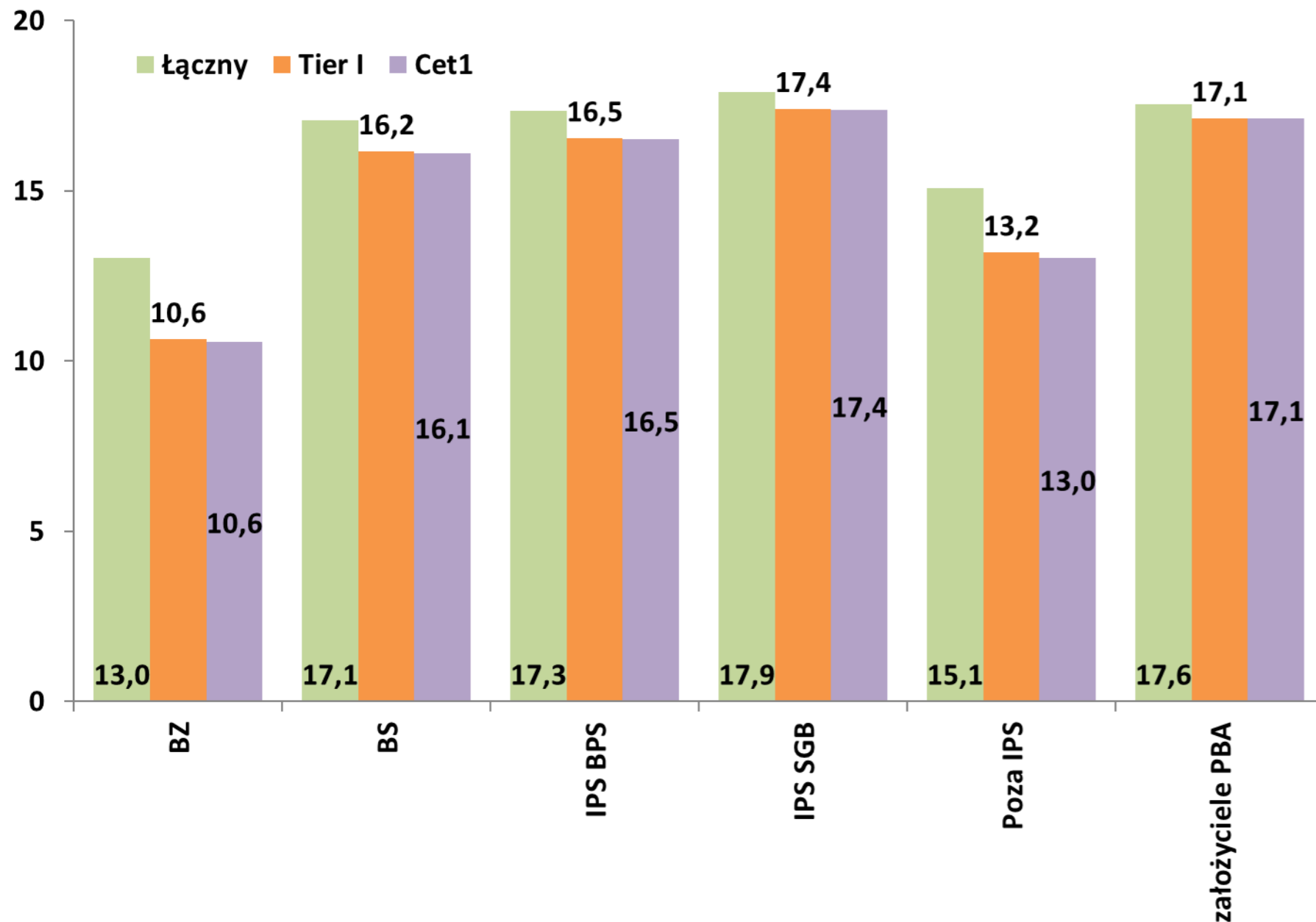
Efektywność banków zrzeszających

Adekwatność kapitałowa

Współczynniki kapitałowe banków spółdzielczych i zrzeszających (%) – 2018.03.31

Fundusze własne banków spółdzielczych w I kw. 2018 r. wzrosły o 0,1% do 11,5 mld zł (w całym sektorze bankowym fundusze własne wzrosły o 6,1%).

Łączny współczynnik kapitałowy banków spółdzielczych wyniósł 17,1% (wobec 17,2% w grudniu 2017 r.), zaś współczynnik Tier1 wyniósł 16,1% wobec 16,3% w grudniu 2017 r.

Niewielki wpływ na wzrost współczynnika wypłacalności miało zaliczenie przez banki, które dokonały zmian w statutach zgodnych z art. 10c uof do funduszy CET1 całego funduszu udziałowego wniesionego do 28 czerwca 2013 r. włącznie. W I kw. 2018 liczba tych banków zwiększyła się o 30, do 230.

Natomiast pozostałe banki musiały – zgodnie z CRR – pomniejszyć fundusz udziałowy podlegający zasadzie praw nabytych o kolejne 10%.

Fundusze własne wyższe niż równowartość 5 mln euro posiadało na koniec marca 2018 r. 168 banków wobec 172 w grudniu 2016 r.

Banki spółdzielcze w systemach ochrony instytucjonalnej i pozostałe

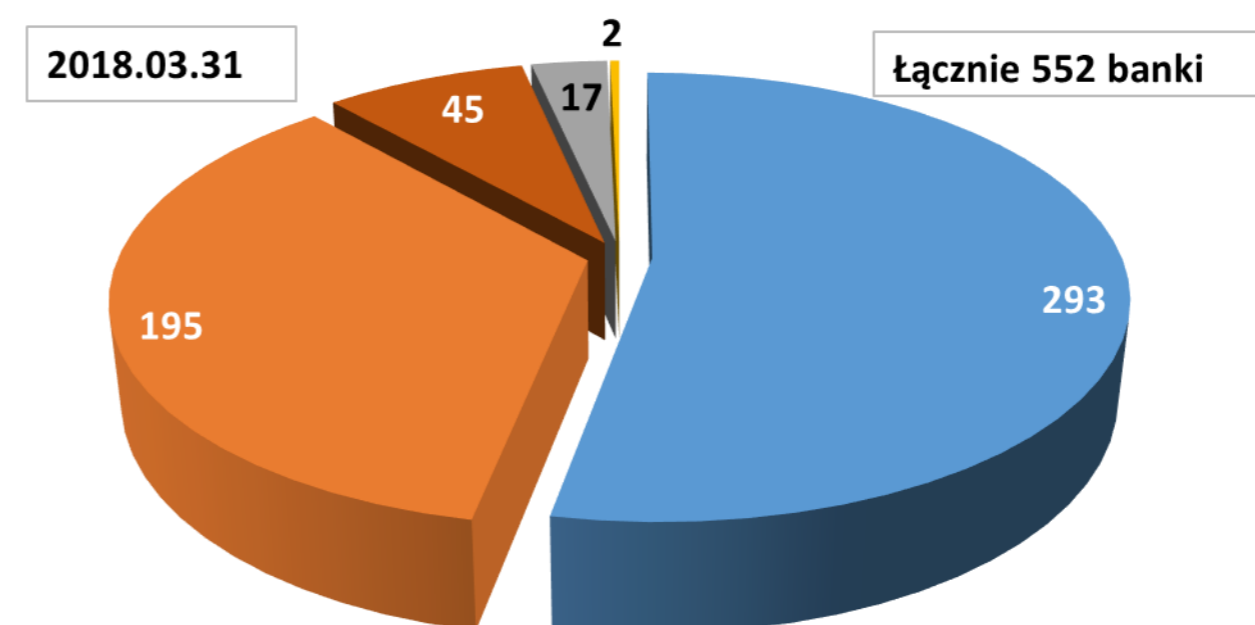
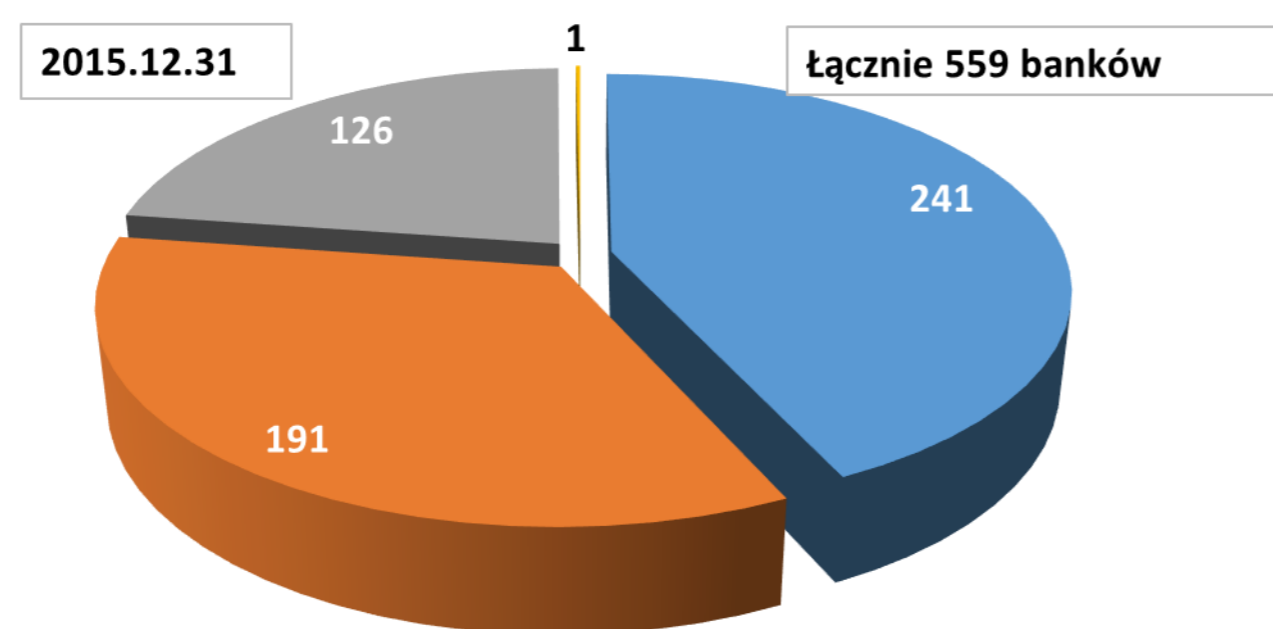
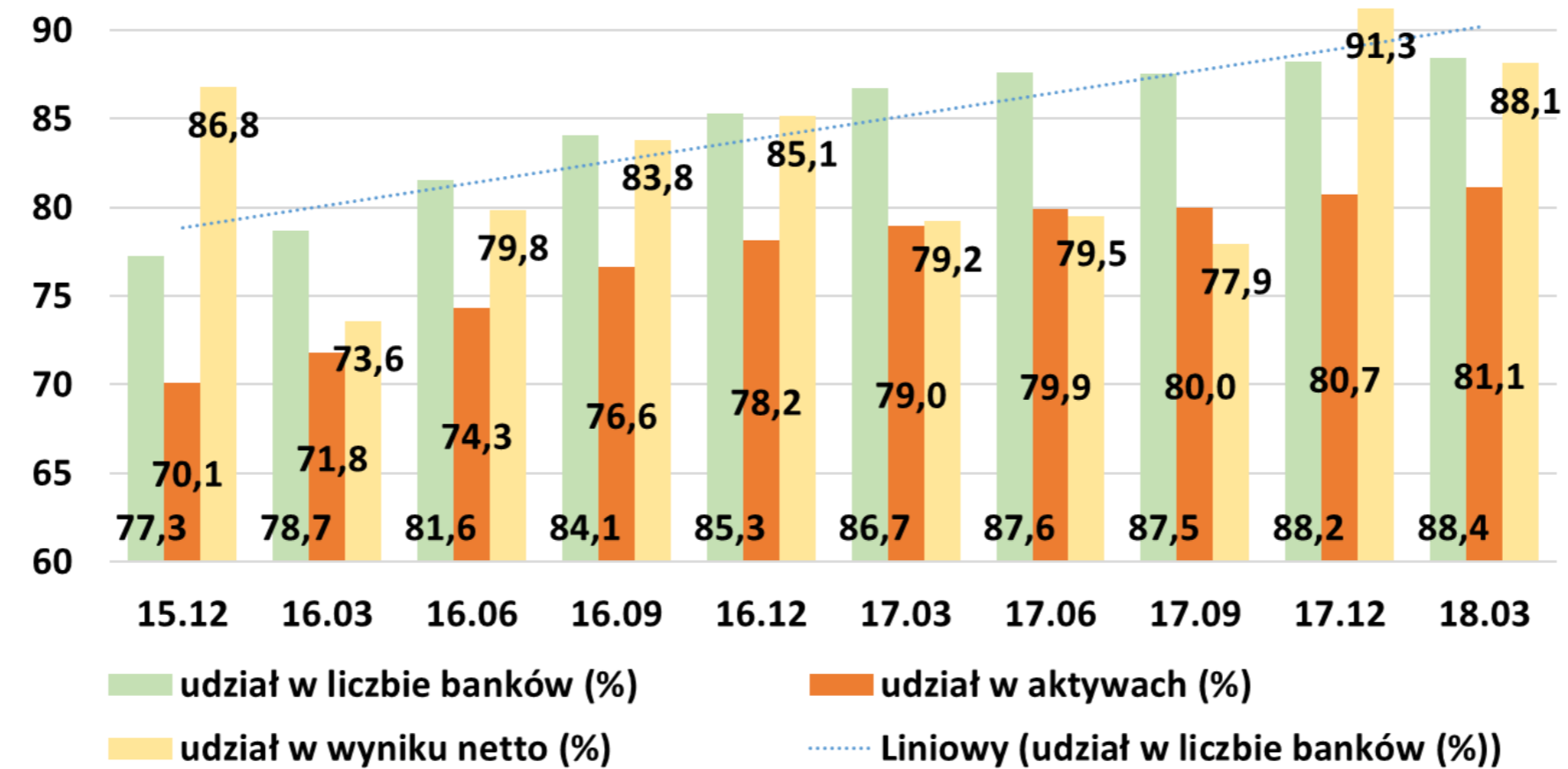
Pierwsza umowa o utworzeniu IPS podpisana została przez 191 banków spółdzielczych zrzeszenia SGB oraz SGB-Bank SA w dniu 23 listopada 2015 r. Druga umowa została podpisana przez 241 banków zrzeszenia BPS oraz BPS SA 31 grudnia 2015 r.

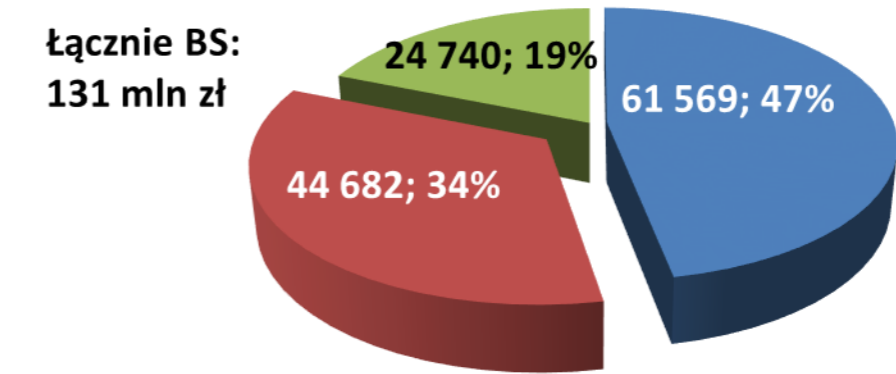
Najważniejszą cechą systemów ochrony jest wspólna odpowiedzialność uczestników, tzn.:

- 1) każdy uczestnik systemu ochrony odpowiada za zobowiązania wynikające z gwarantowania płynności i wypłacalności innych uczestników IPS;**
- 2) zakres odpowiedzialności określa umowa systemu ochrony;**
- 3) kompetencje organów zarządzających IPS służą zapewnieniu bezpieczeństwa uczestników ponoszących wspólne ryzyko;**
- 4) wyniki kompleksowego przeglądu sytuacji i ryzyka każdego i wszystkich łącznie uczestników są udostępniane poszczególnym członkom.**

Należy podkreślić, że zakres odpowiedzialności uczestników systemu ograniczony jest do postanowień umowy o utworzeniu systemu ochrony. Oznacza to, że obydwa systemy nie tworzą grup w pełni skonsolidowanych. Natomiast informacja sprawozdawcza o ich sytuacji, przekazywana do NBP i KNF powinna mieć charakter skonsolidowany – tylko wtedy będzie można dokonać kompleksowej oceny sytuacji każdego z systemów.

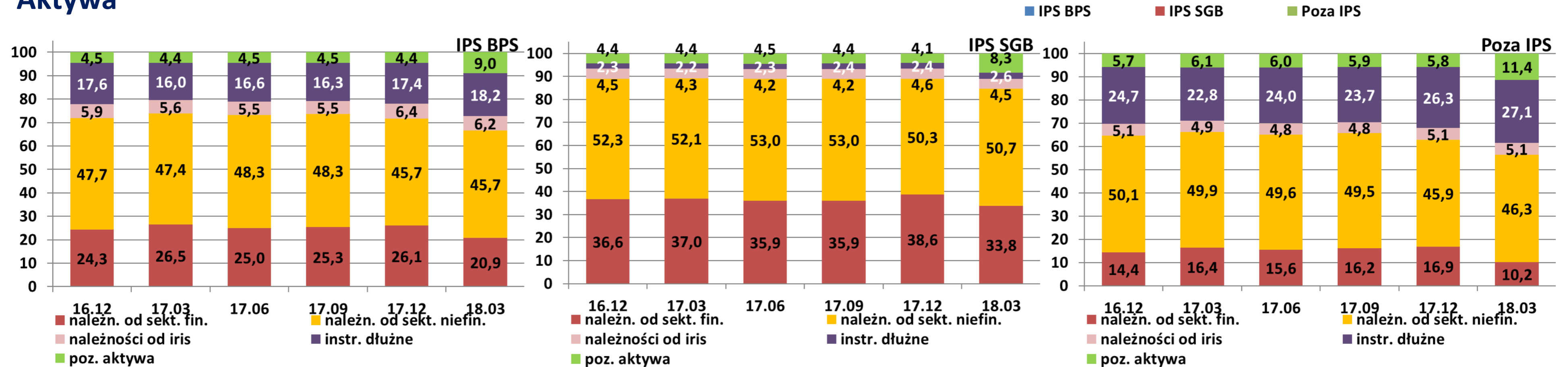
Rozwój systemu IPS począwszy od końca 2015 r.

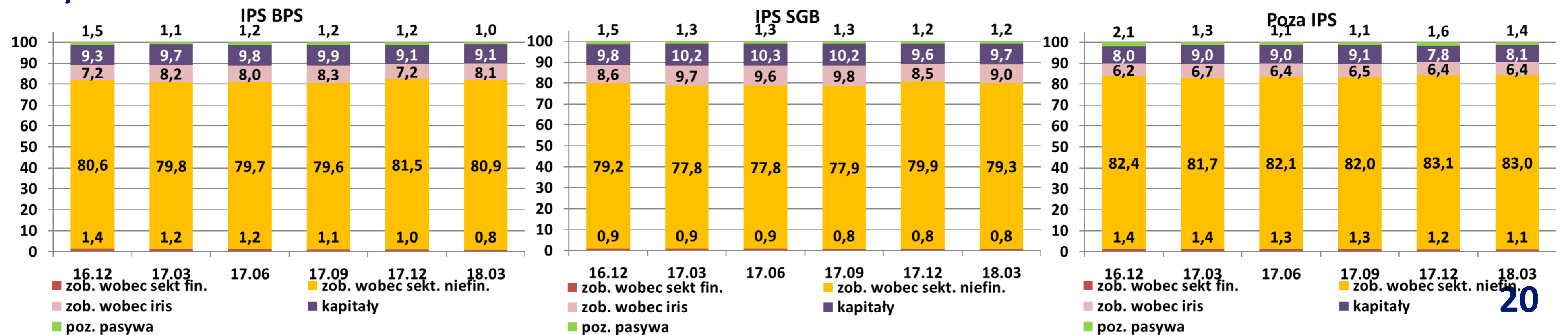

Struktura bilansów banków spółdzielczych

Aktywa

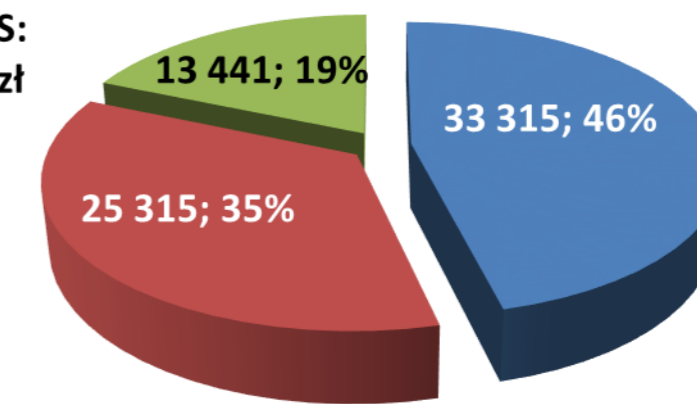

Pasywa

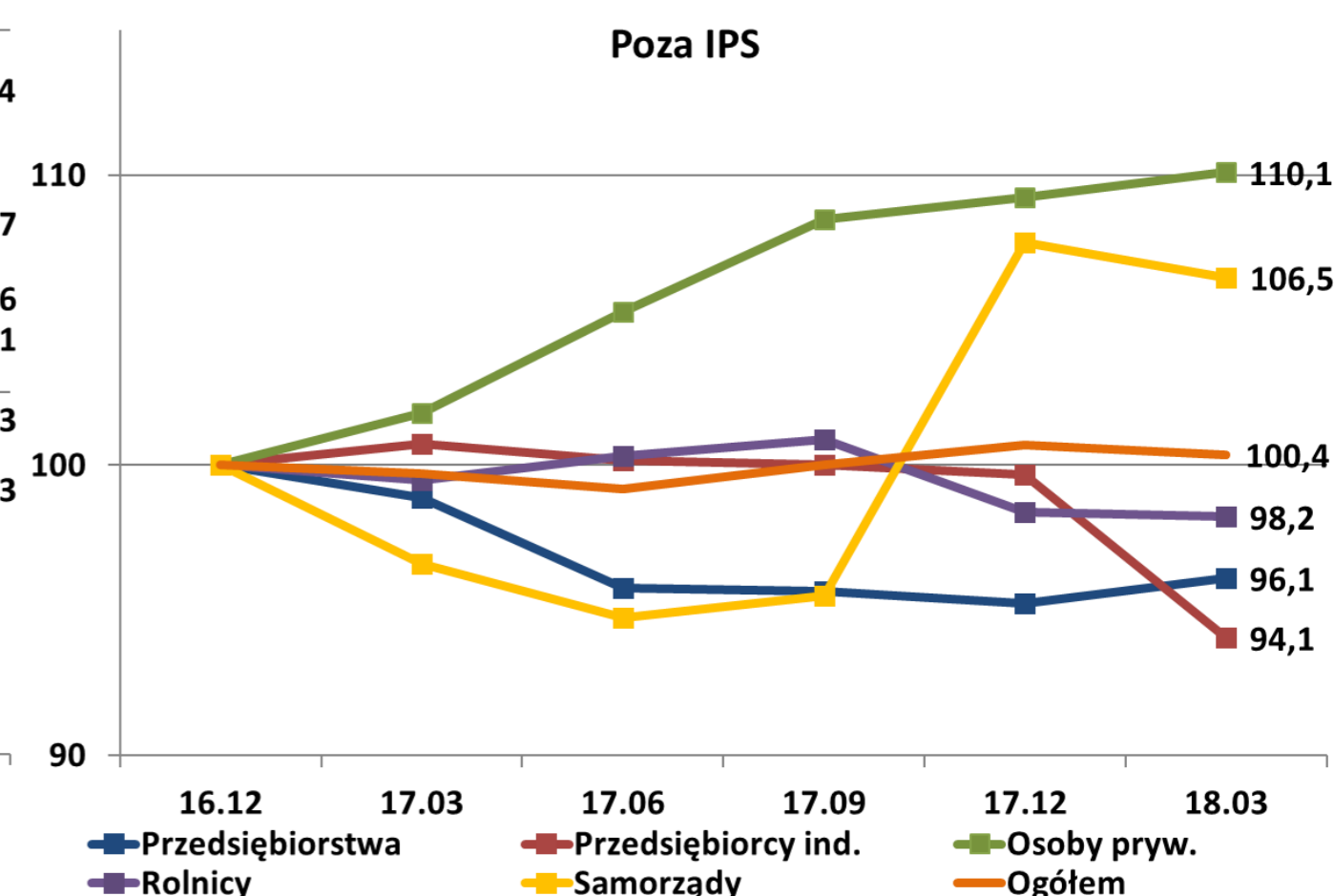
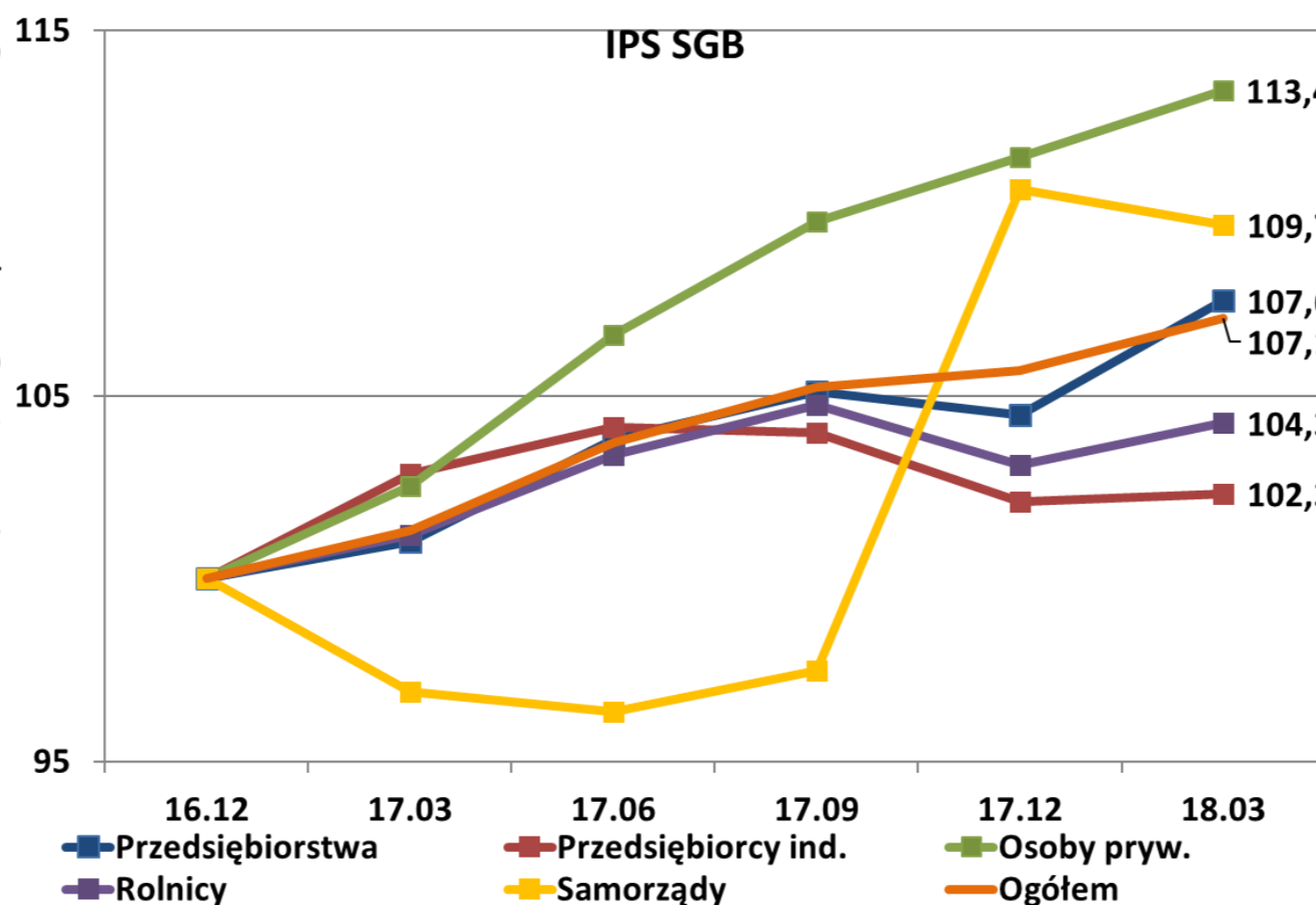
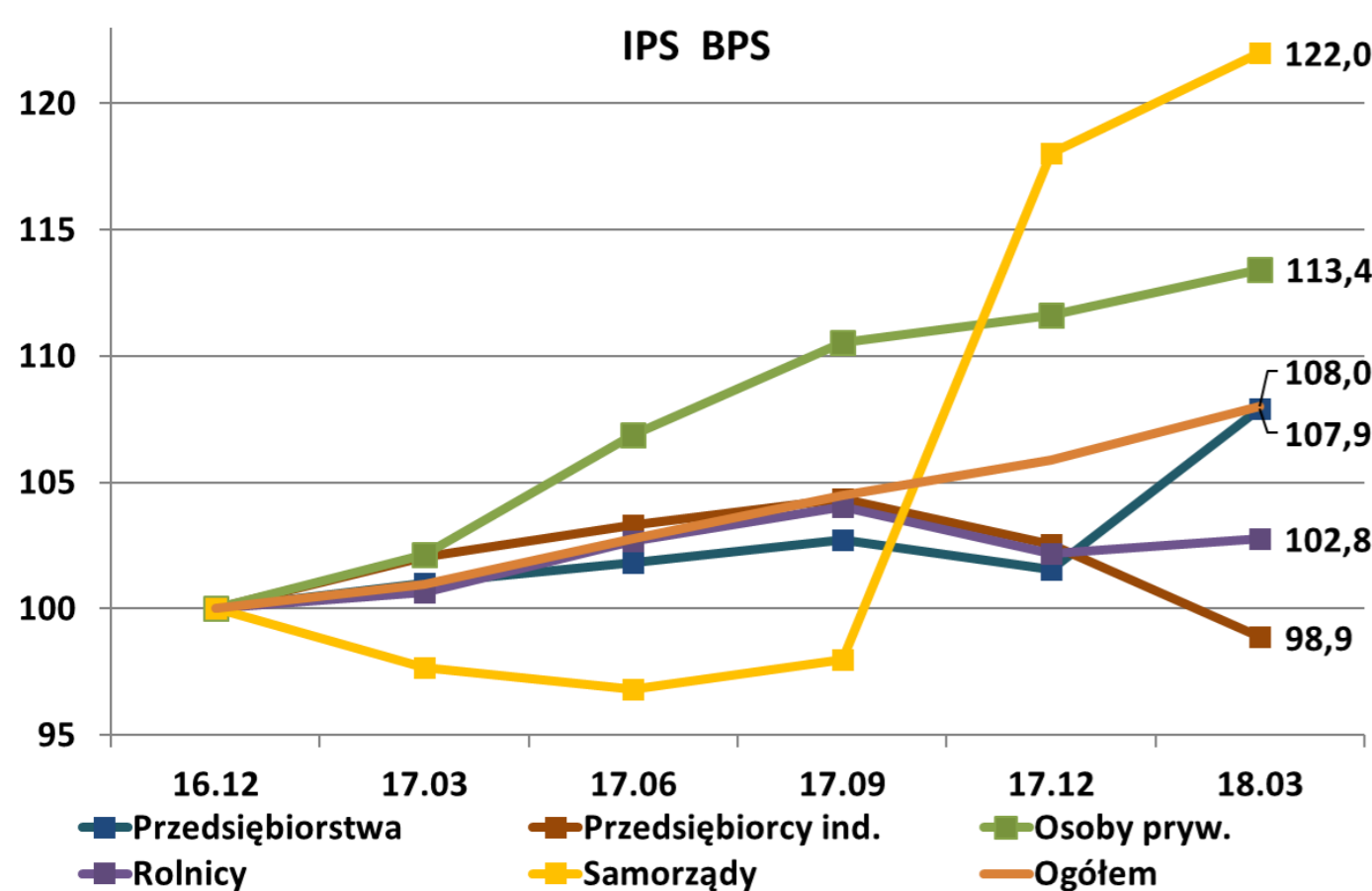

Należności od sektora niefinansowego i samorządowego – dynamika 2016.12 = 100

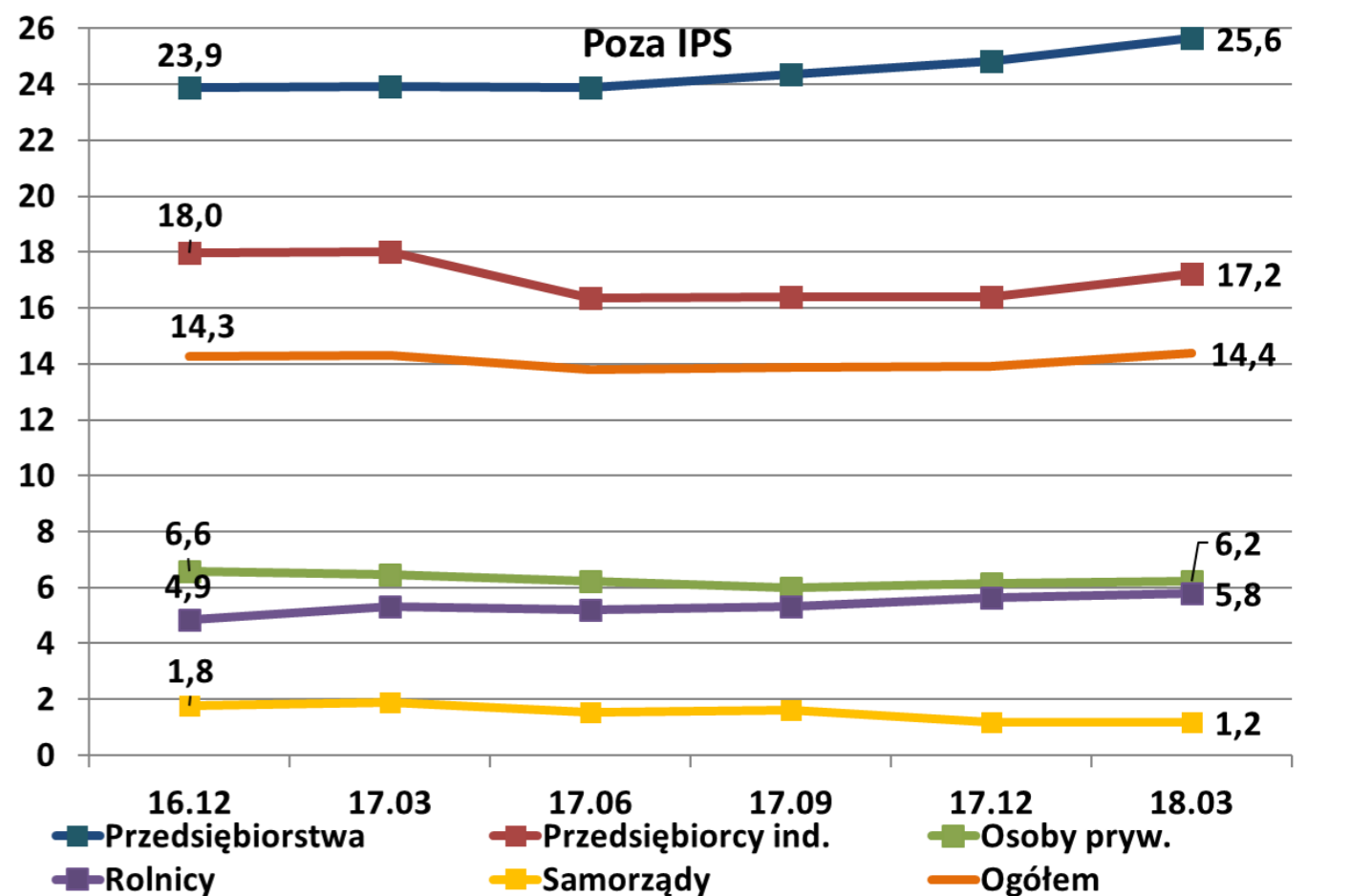
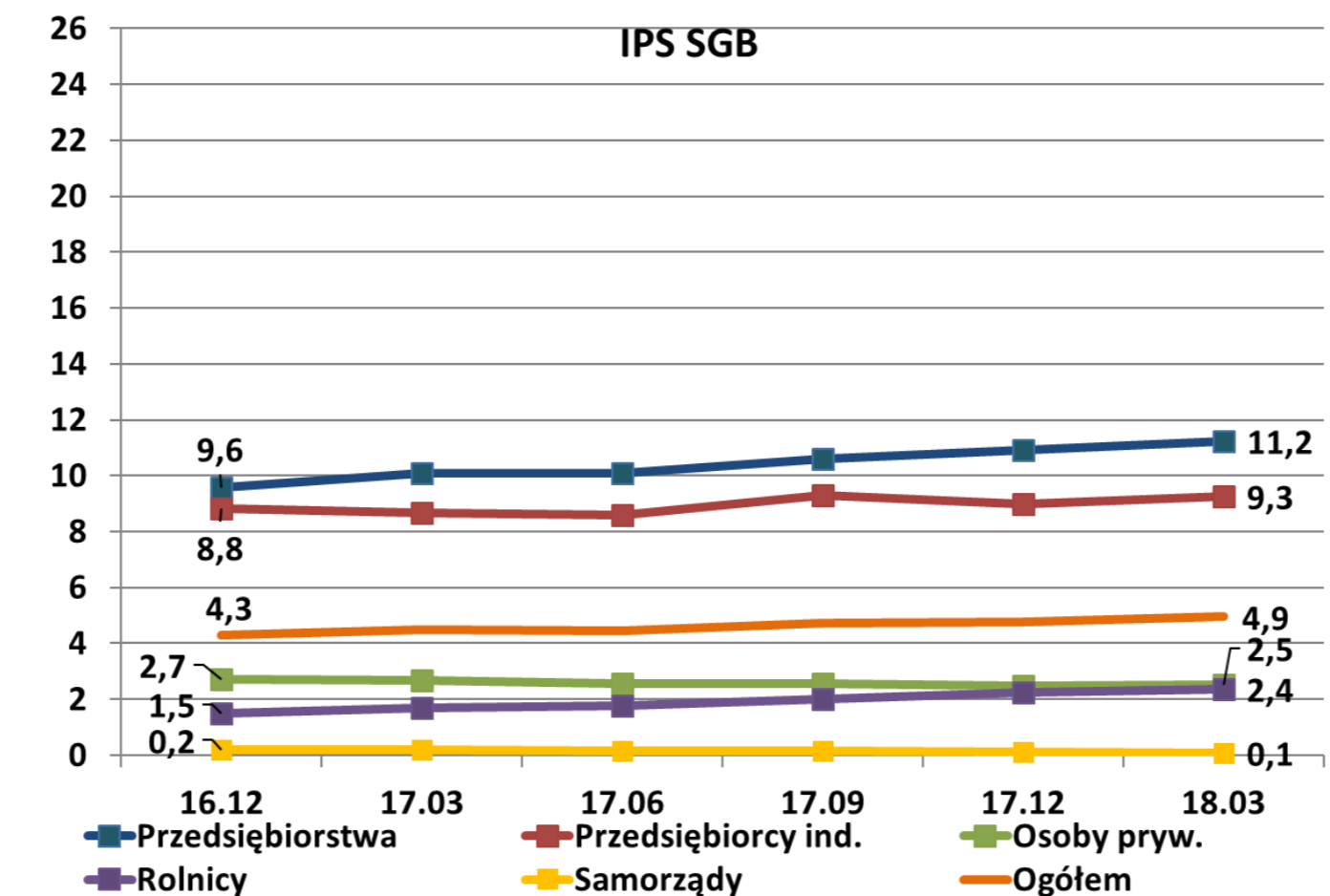
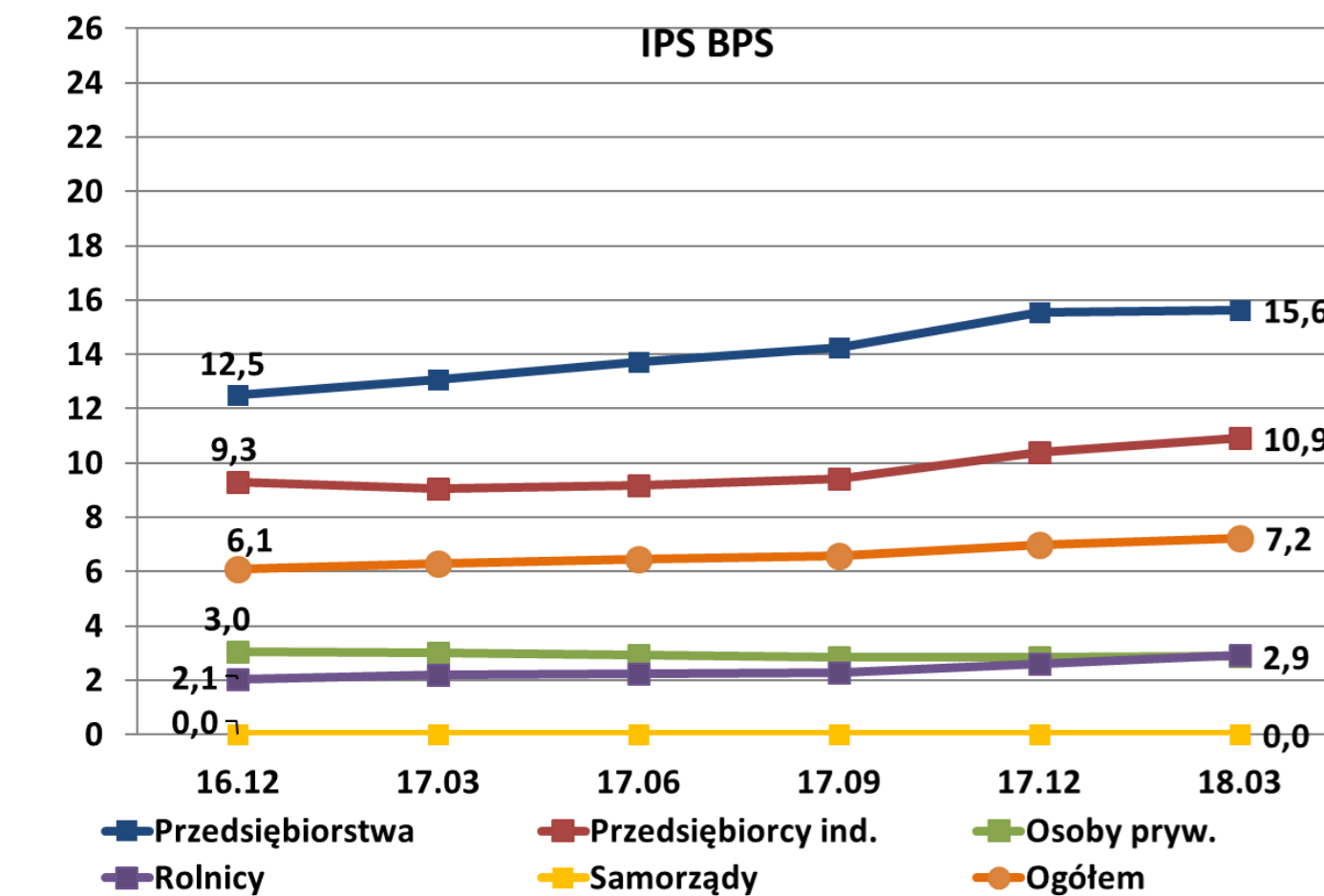
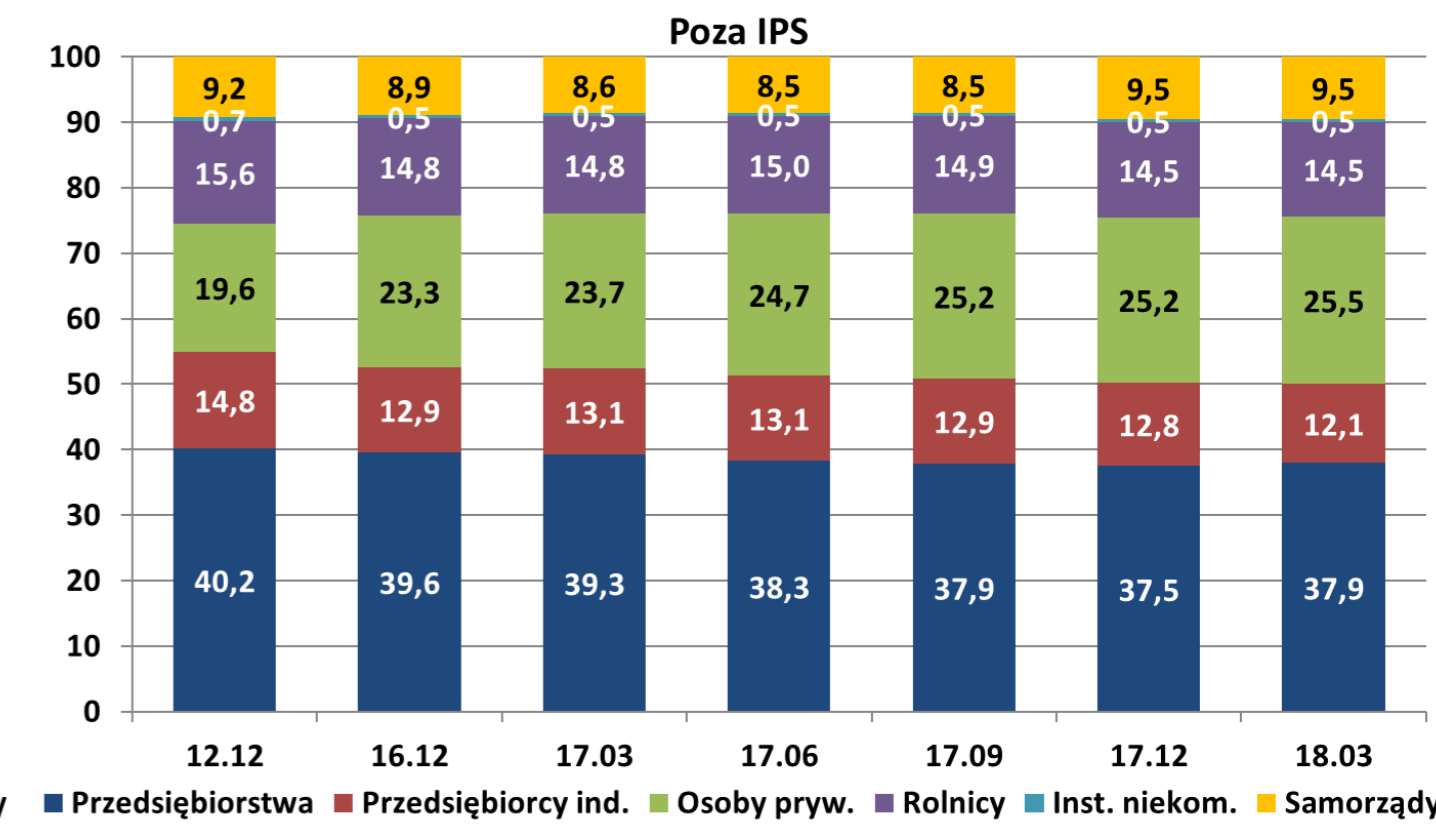
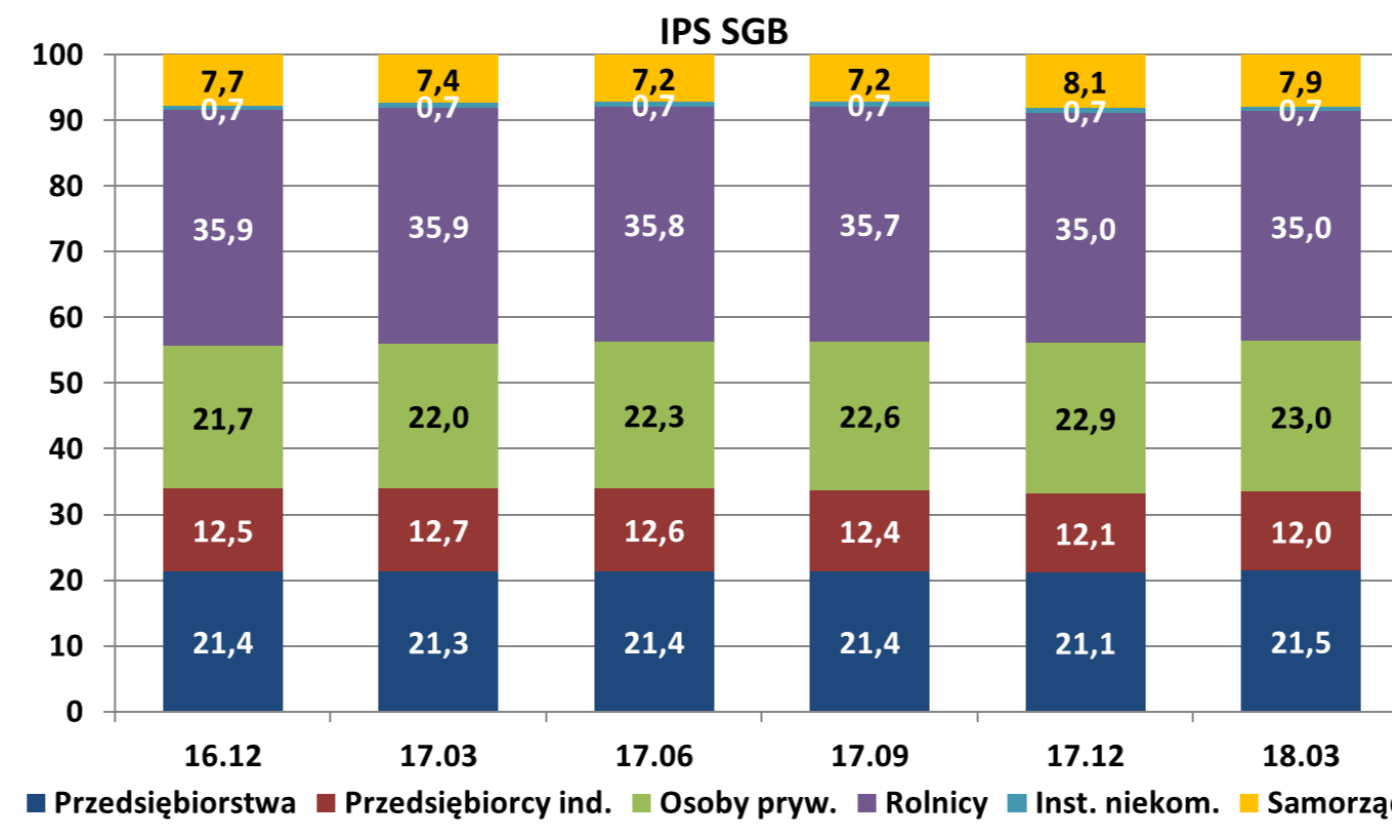
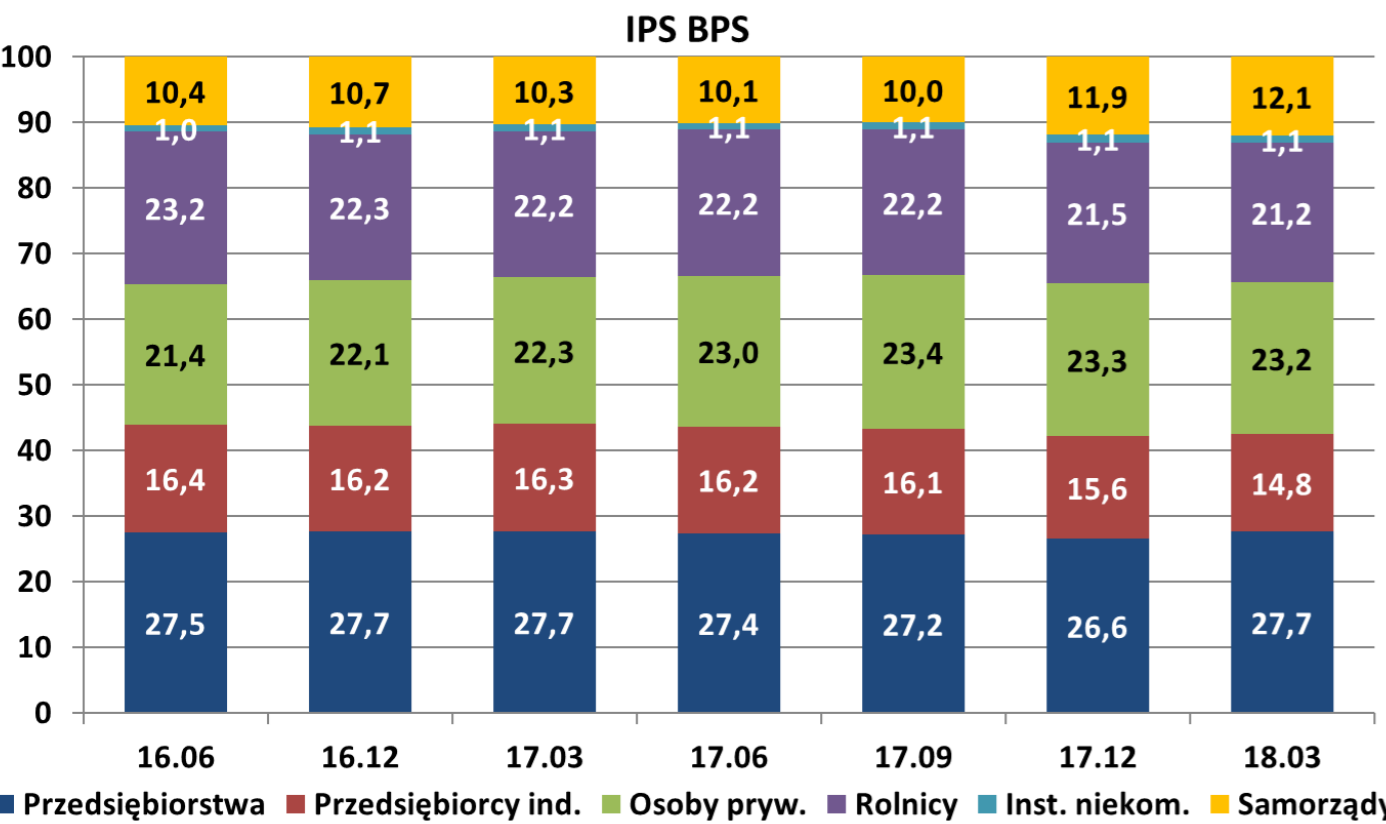
Łącznie BS:
72,0 mln zł

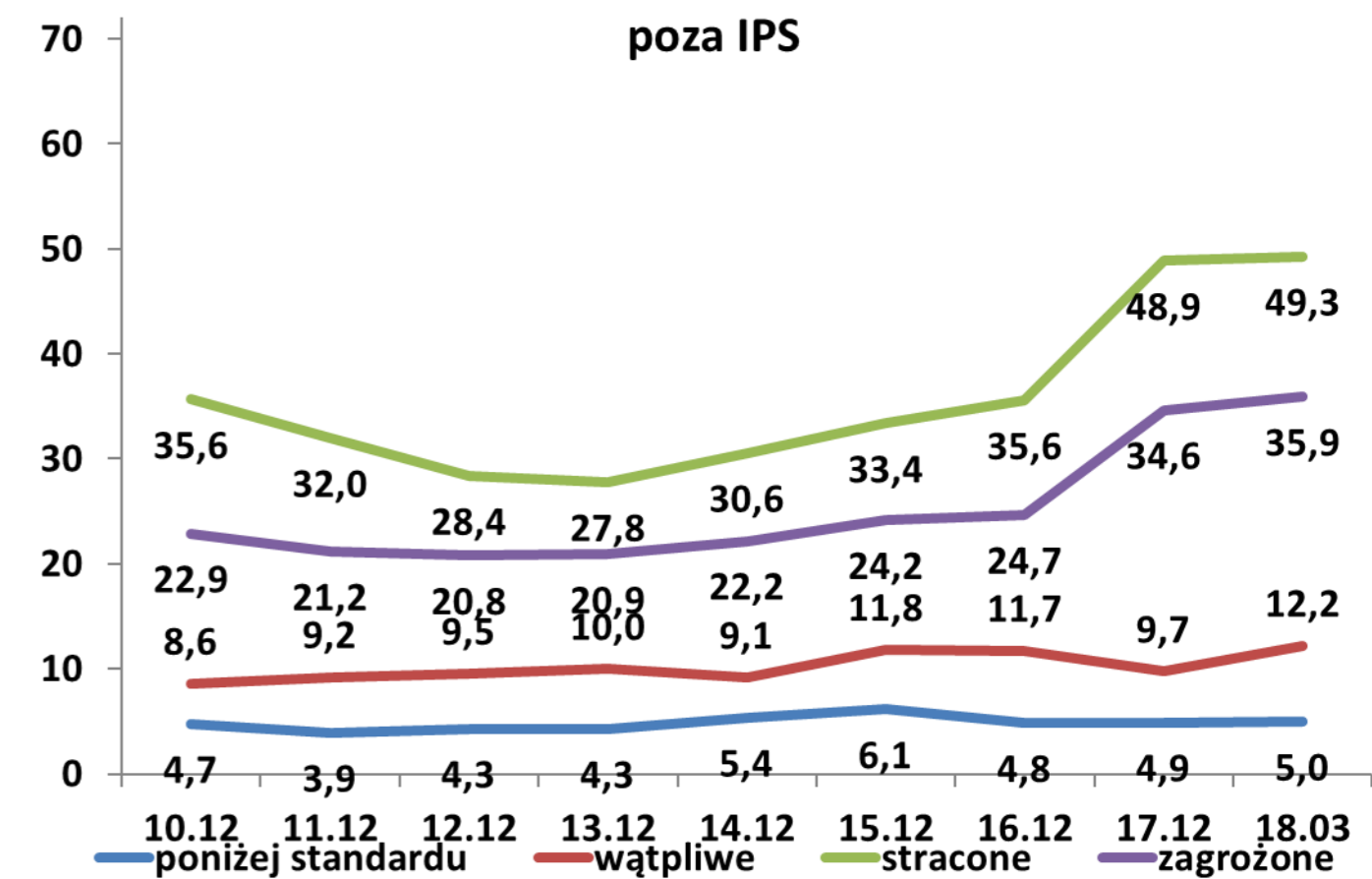
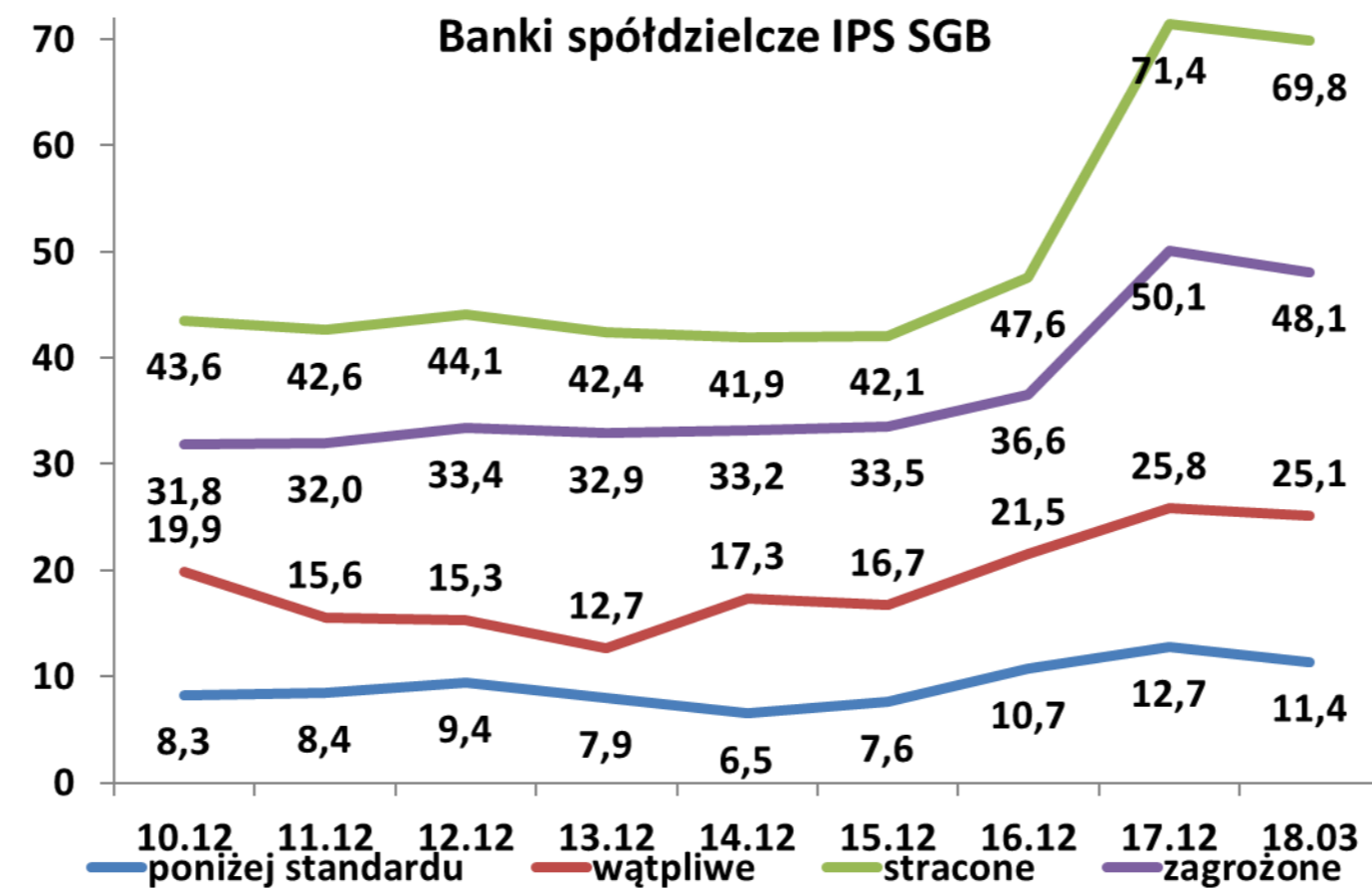
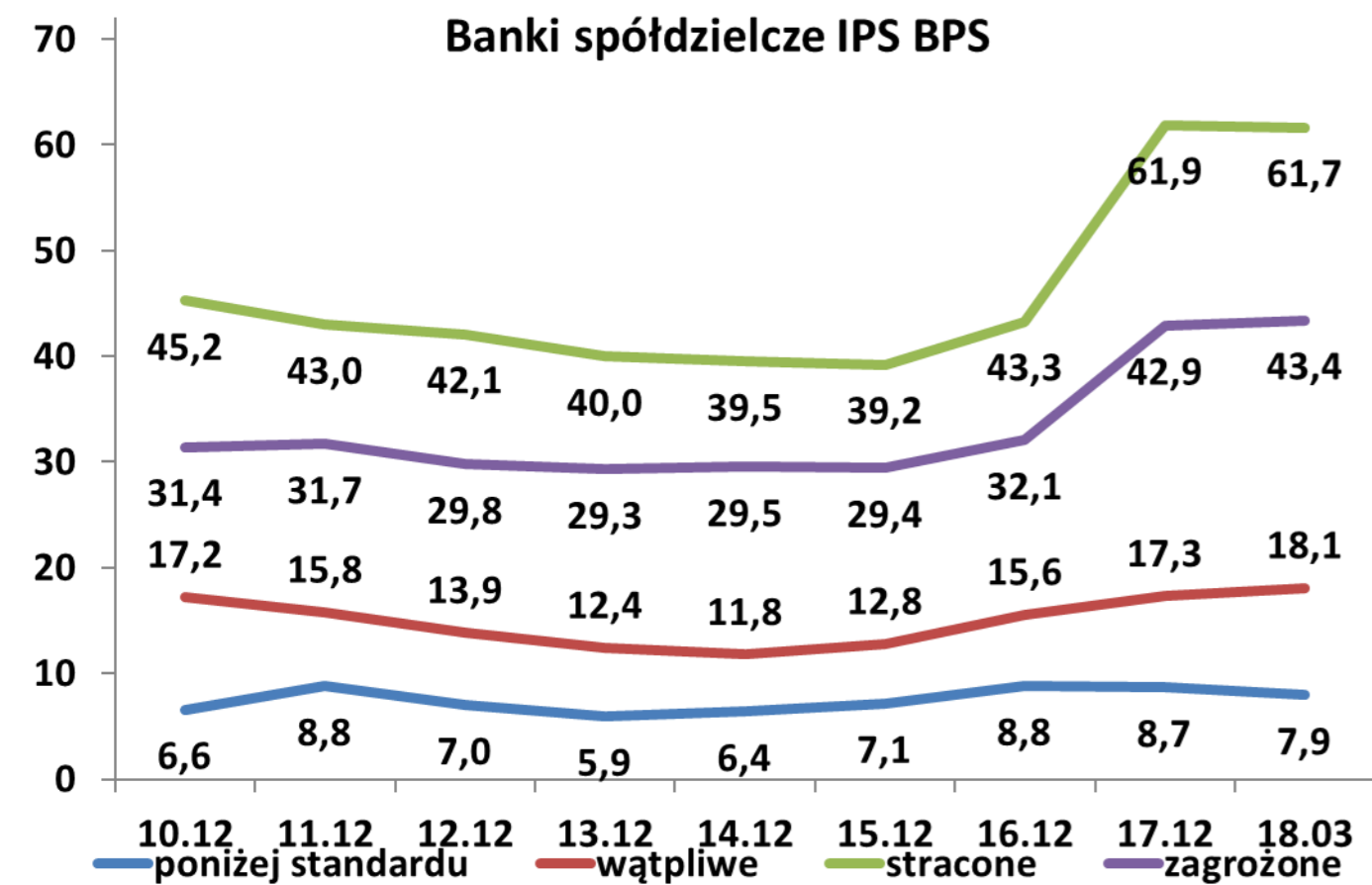
IPS BPS   IPS SGB   Poza IPS

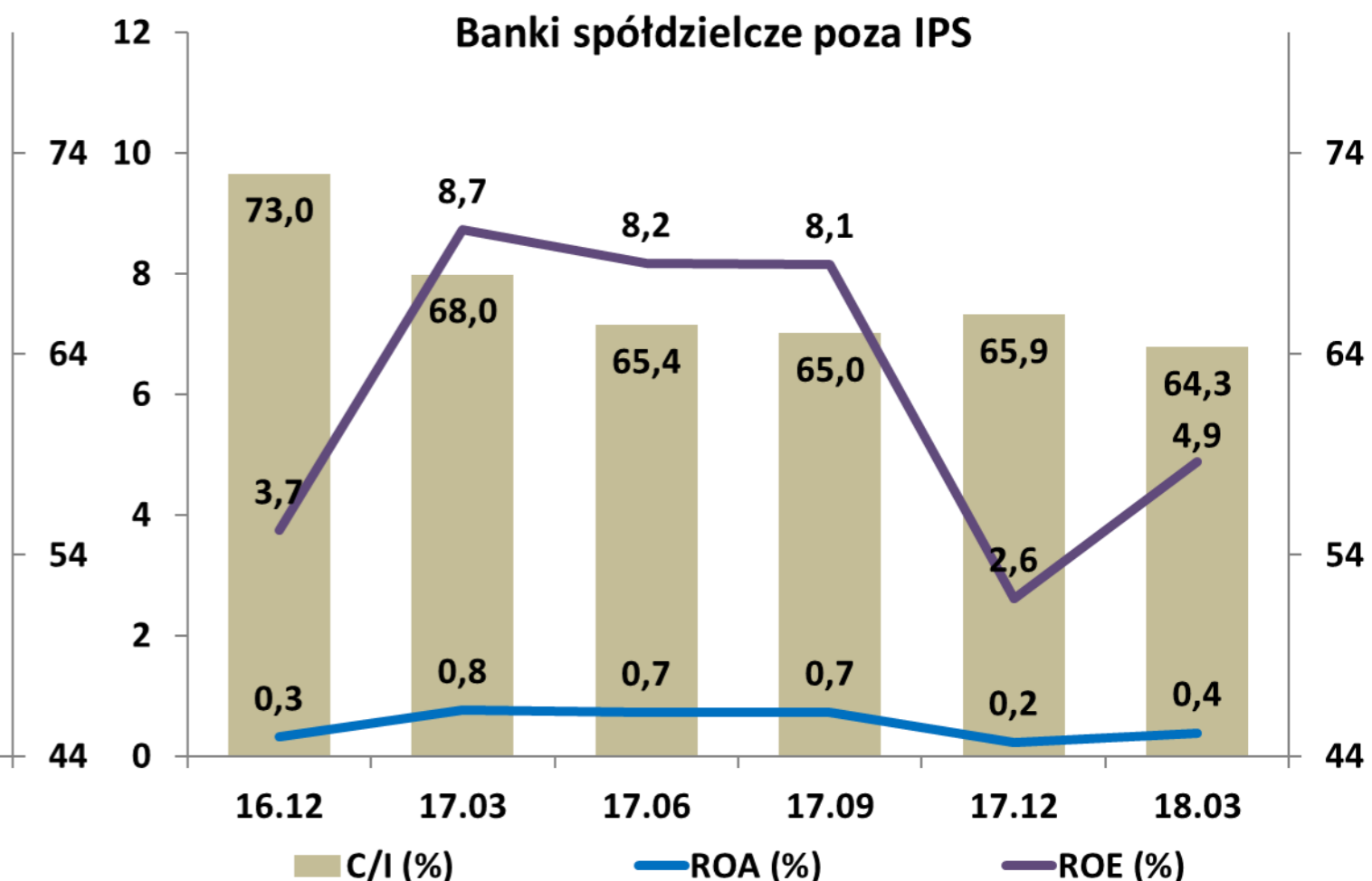
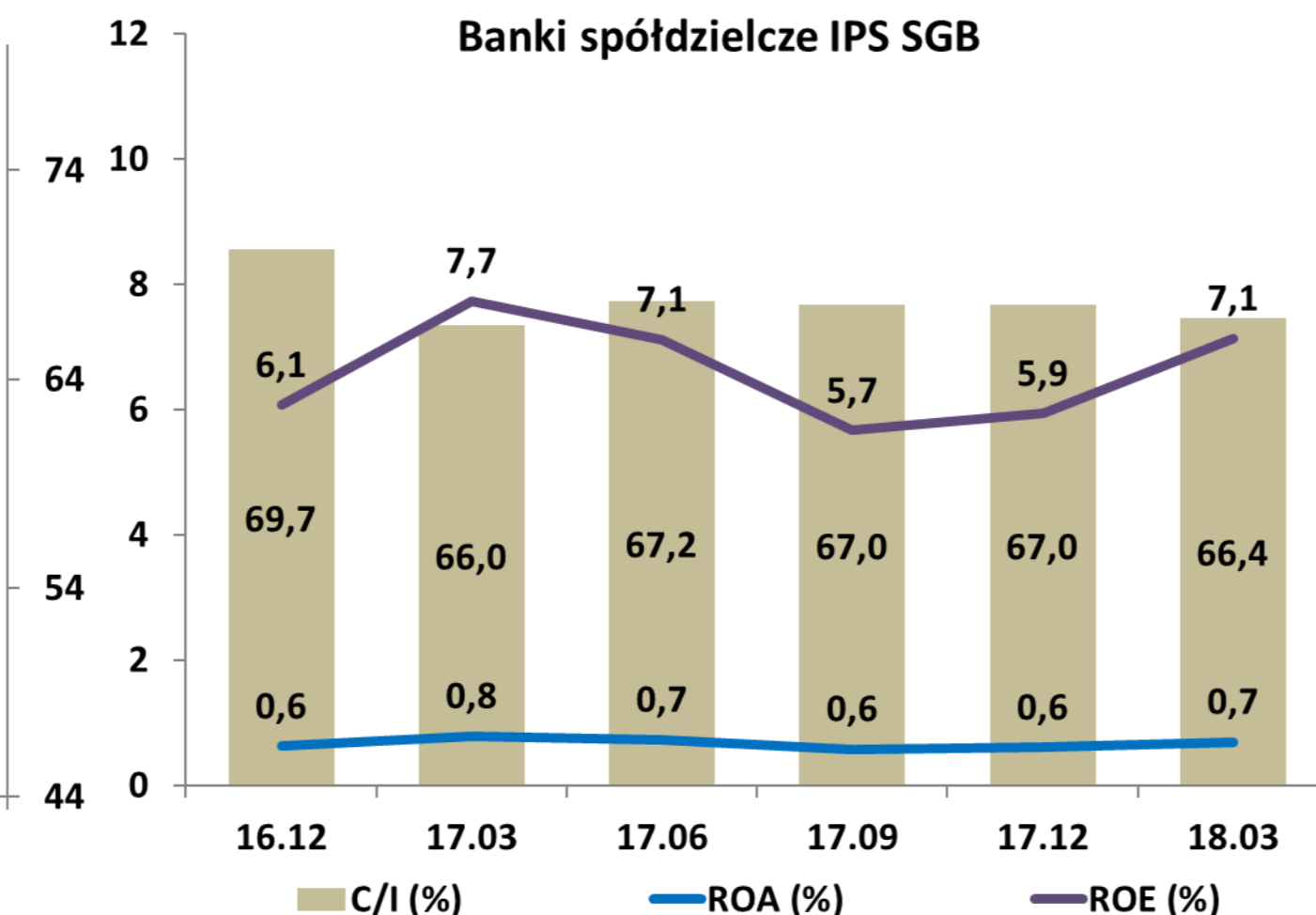
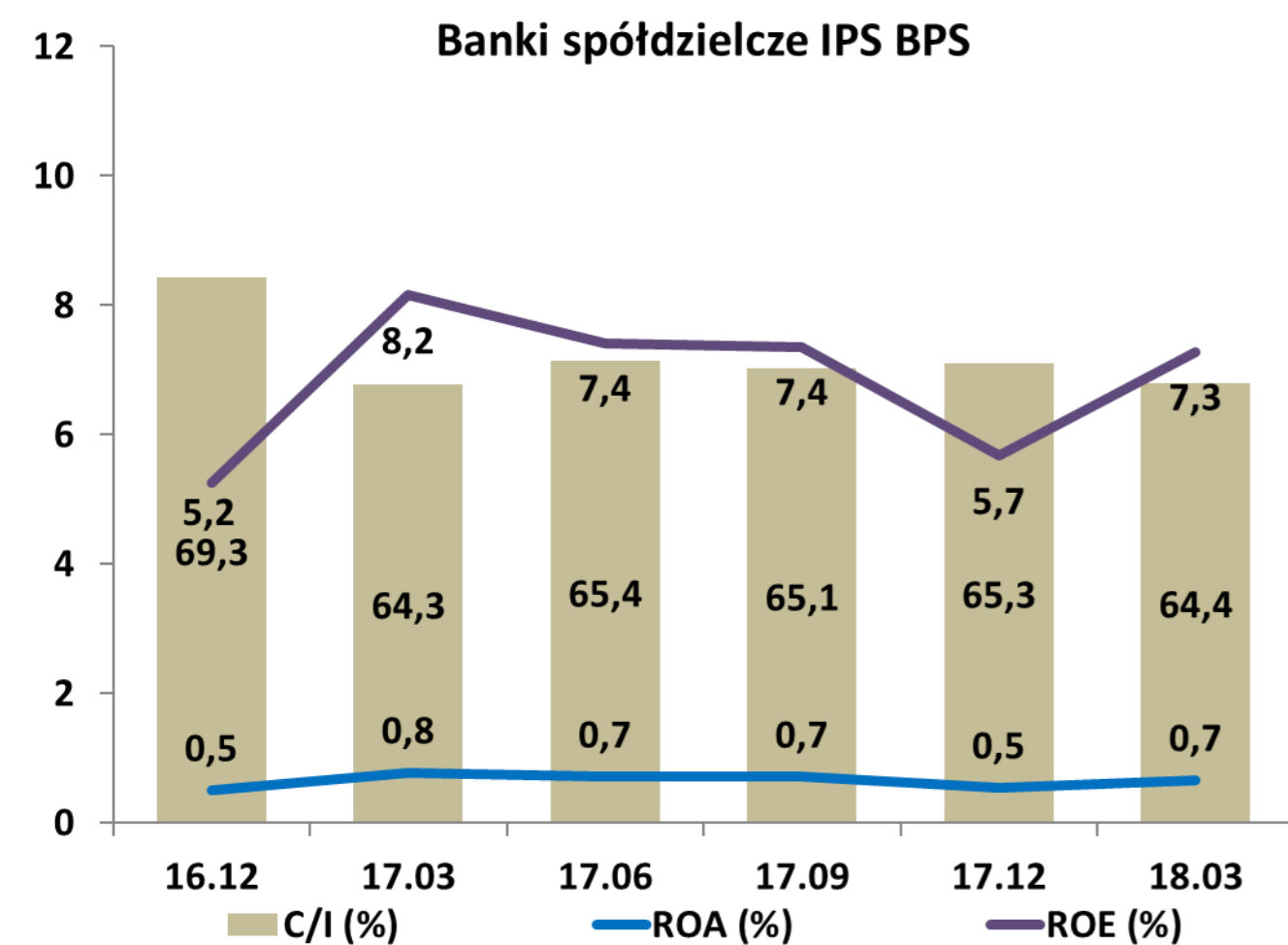
Należności od sektora niefinansowego i samorządowego – struktura oraz jakość (%)

Należności od sektora niefinansowego i samorządowego – poziom wyrezzerwowania należności zagrożonych (%)

Efektywność

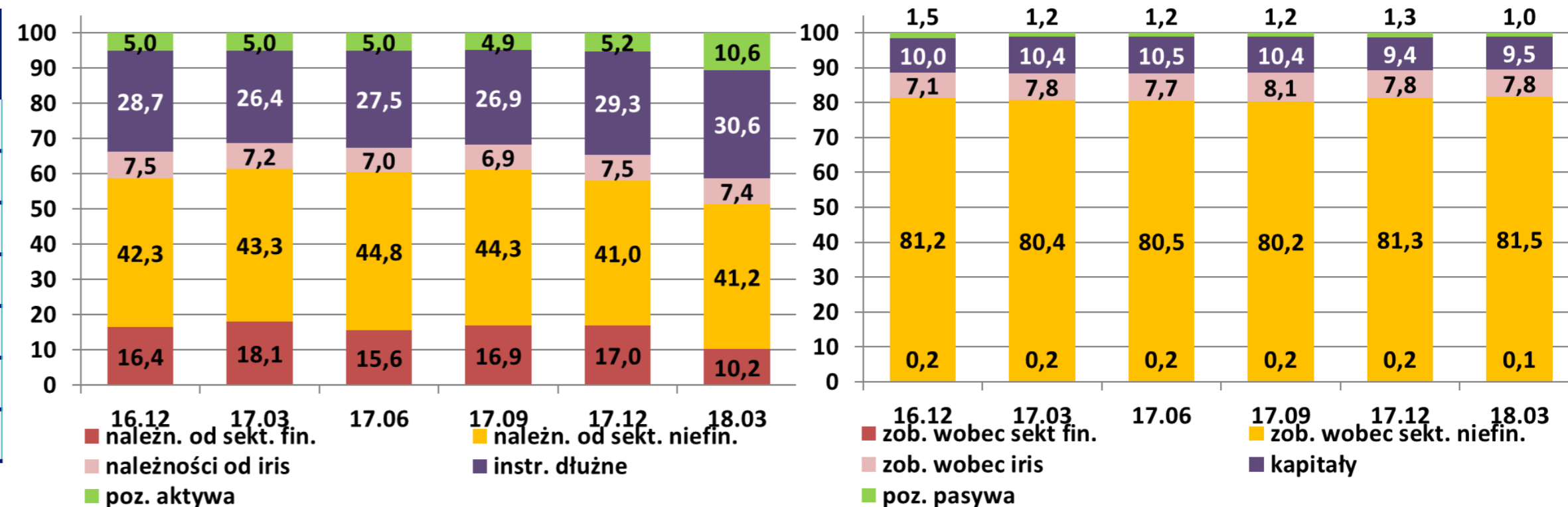
Banki spółdzielcze założyciele PBA SA

Banków deklarujących chęć powołania nowego banku zrzeszającego (PBA SA) pierwotnie było 56. Niemniej, do aktu notarialnego o utworzeniu nowego banku zrzeszającego przystąpiło 47 banków, w tym jeden jest uczestnikiem IPS BPS, zaś 4 inne deklarują wycofanie się z tej inicjatywy. Zatem, nowe zrzeszenie będzie najprawdopodobniej liczyło 45 banków. W niniejszym punkcie przedstawiona jest pokrótce sytuacja wszystkich 47 założycieli. Z powodu zmiany składu banków założycieli dane nie są porównywalne z danymi publikowanymi wcześniej.

Udział banków założycieli PBA SA w wybranych wielkościach sektora banków spółdzielczych

Wyszczególnienie	udział (%)
Aktywa	6,7
Należności brutto od sektora niefinansowego	5,8
Należności z utratą wartości od sektora niefinansowego	5,1
Instrumenty dłużne	14,1
Depozyty sektora niefinansowego	6,8
Fundusze własne	6,6
Wynik finansowy netto	6,6

Struktura aktywów i pasywów banków założycieli PBA SA (%)

Wszystkie banki założyciele zrzeszone są obecnie w BPS SA

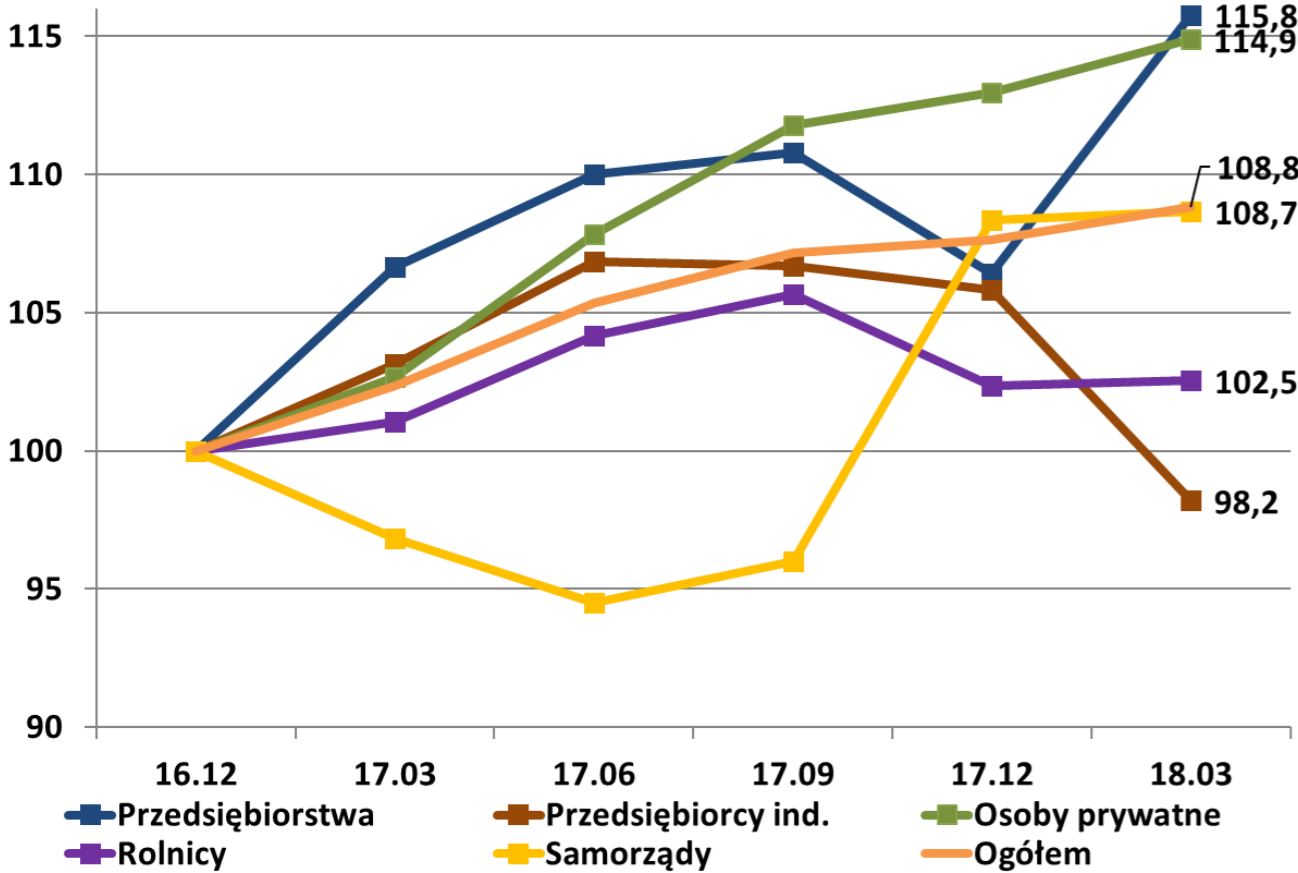
Dane w tabeli pokazują, że nowe zrzeszenie wraz z bankiem zrzeszającym będzie strukturą niewielką, w stosunku do już istniejących. Pozostałe banki spółdzielcze zrzeszone w 2 bankach zrzeszających posiadają prawie 90% aktywów tego sektora.

Struktura aktywów tej grupy banków zbliżona jest do struktury aktywów banków poza IPS z tą różnicą, że banki nowego zrzeszenia proporcjonalnie mniej środków lokują w dotychczasowych bankach zrzeszających (w tym przypadku również mniej niż przeciętnie banki spółdzielcze) oraz w kredytach dla sektora niefinansowego natomiast posiadają proporcjonalnie więcej instrumentów dłużnych.

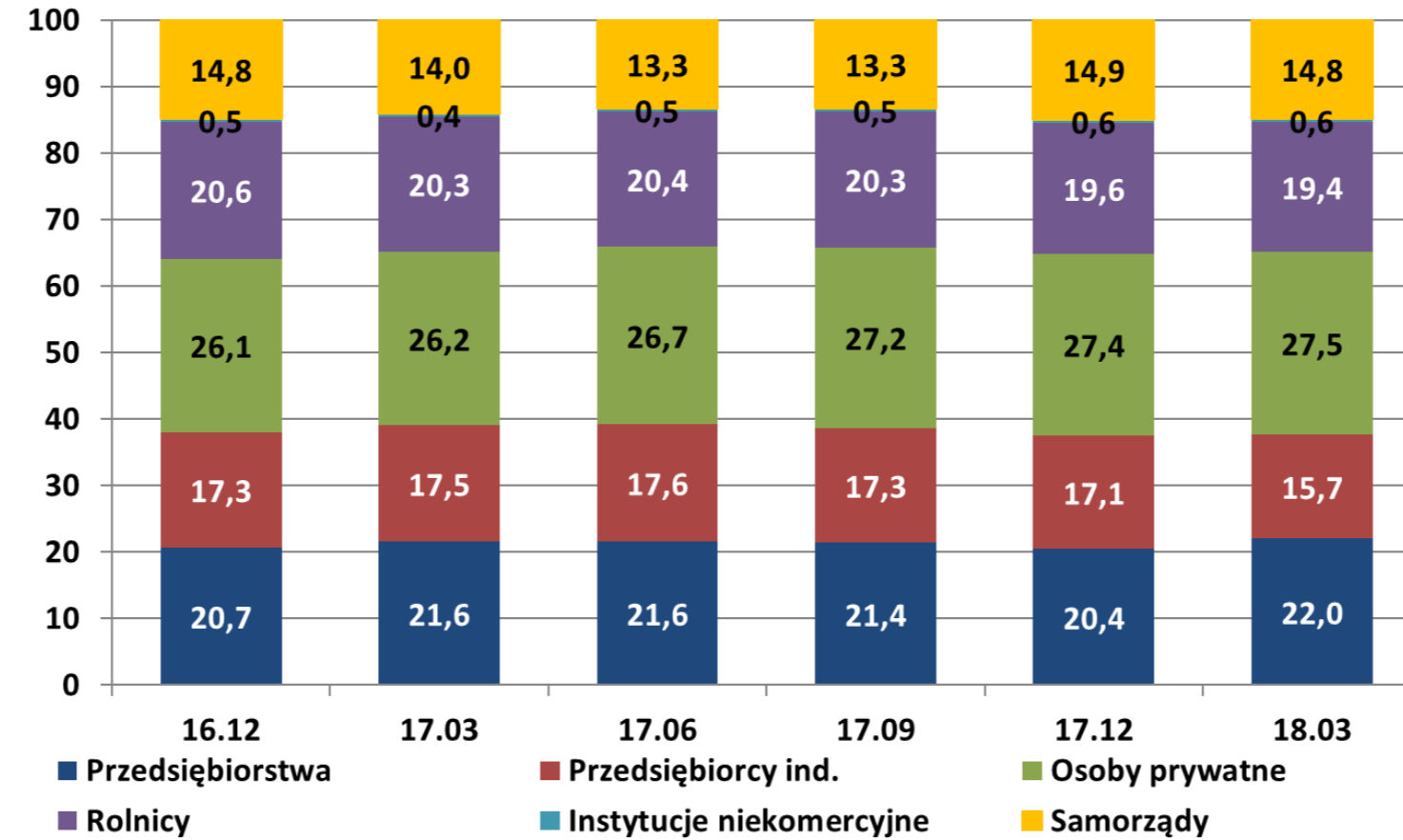
Struktura pasywów jest bardzo zbliżona do przeciętnej struktury dla banków spółdzielczych.

Banki spółdzielcze założyciele PBA – należności od sektora niefinansowego oraz samorządowego

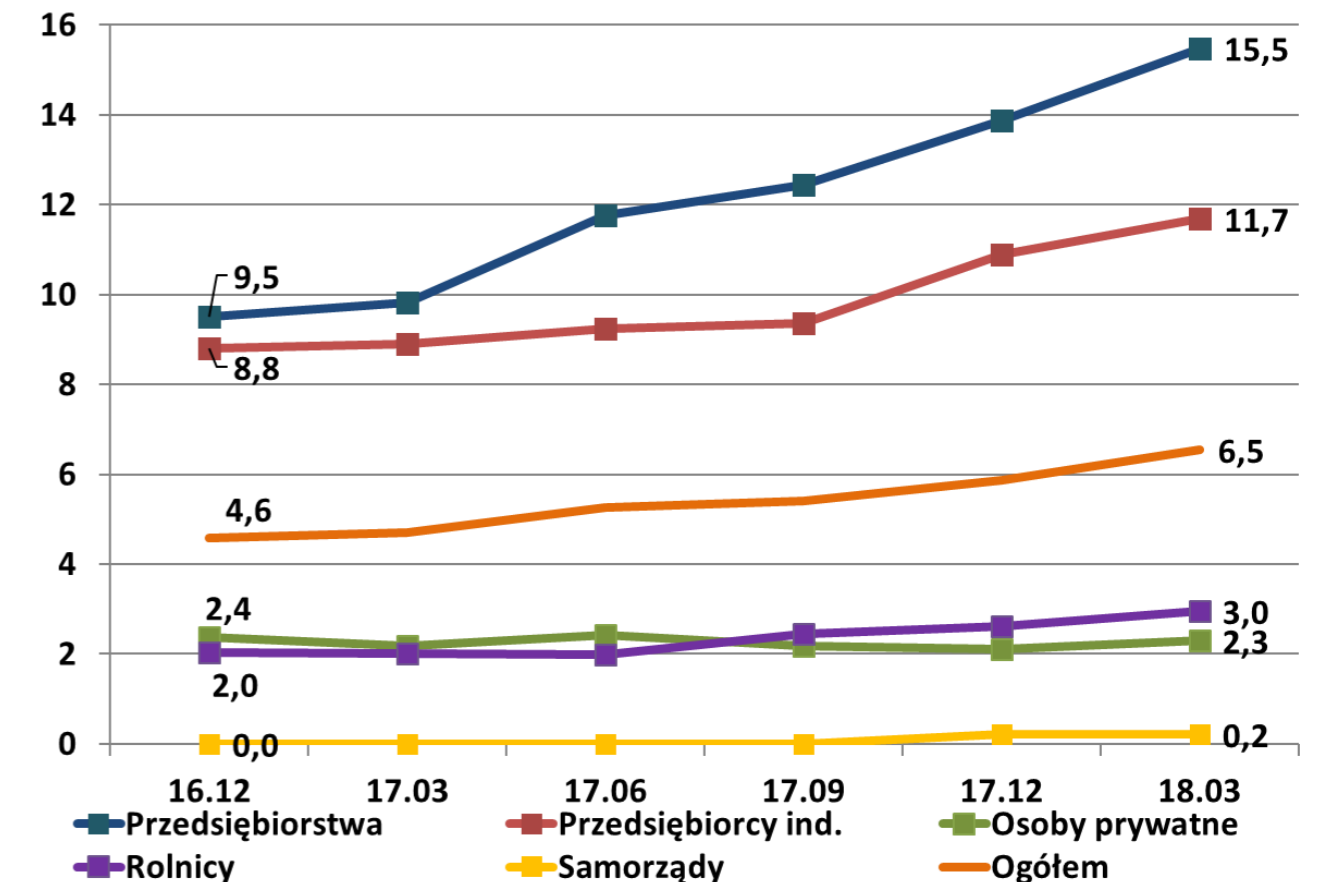
Dynamika

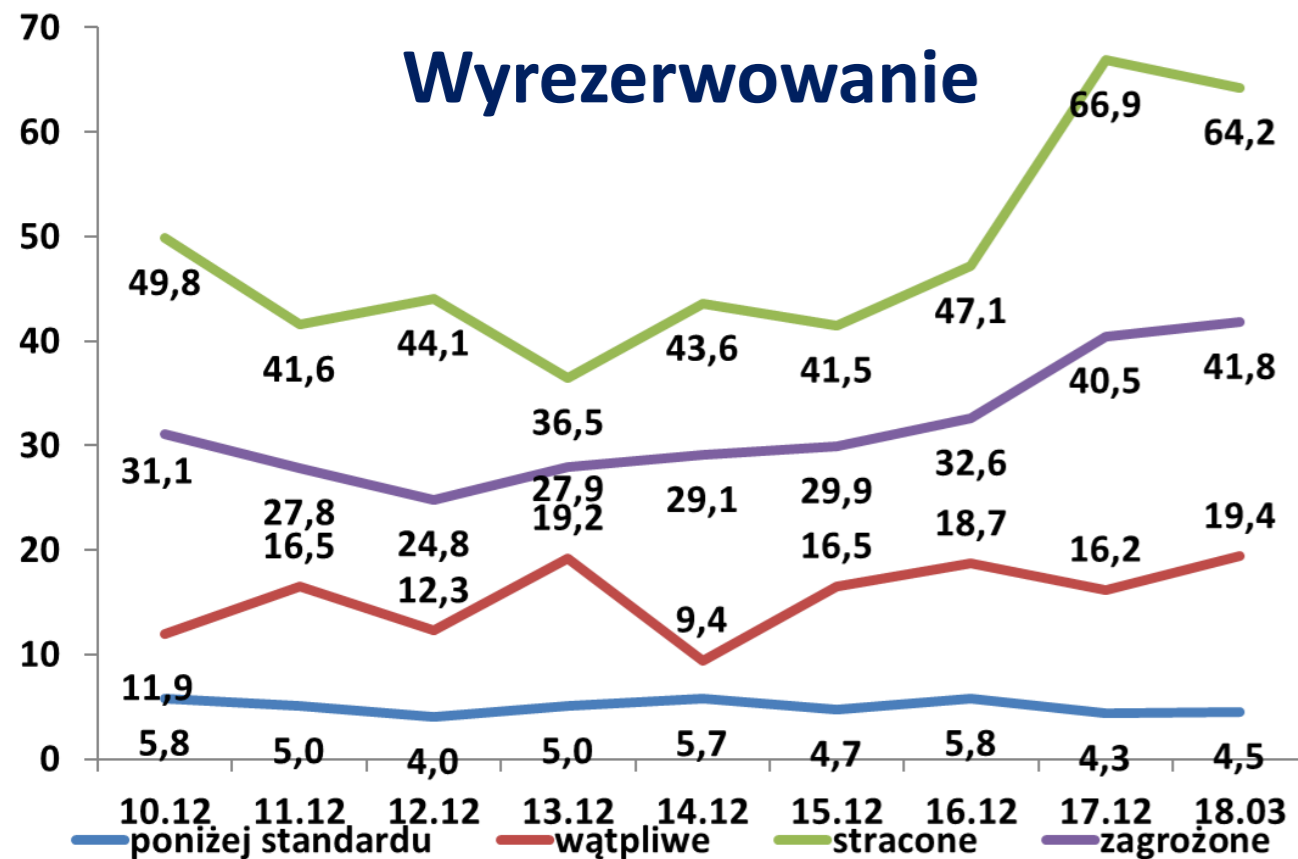
Struktura

Jakość

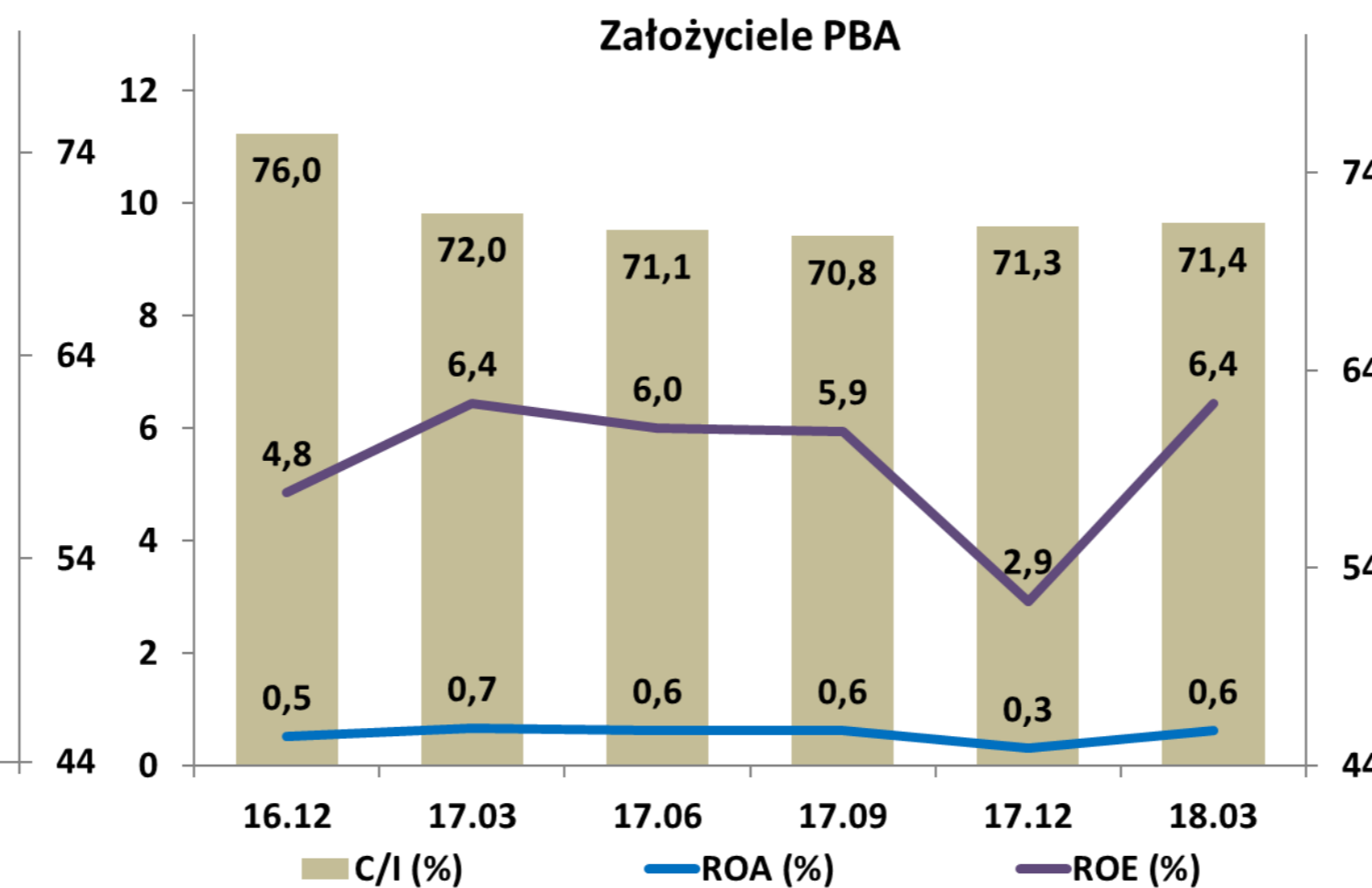
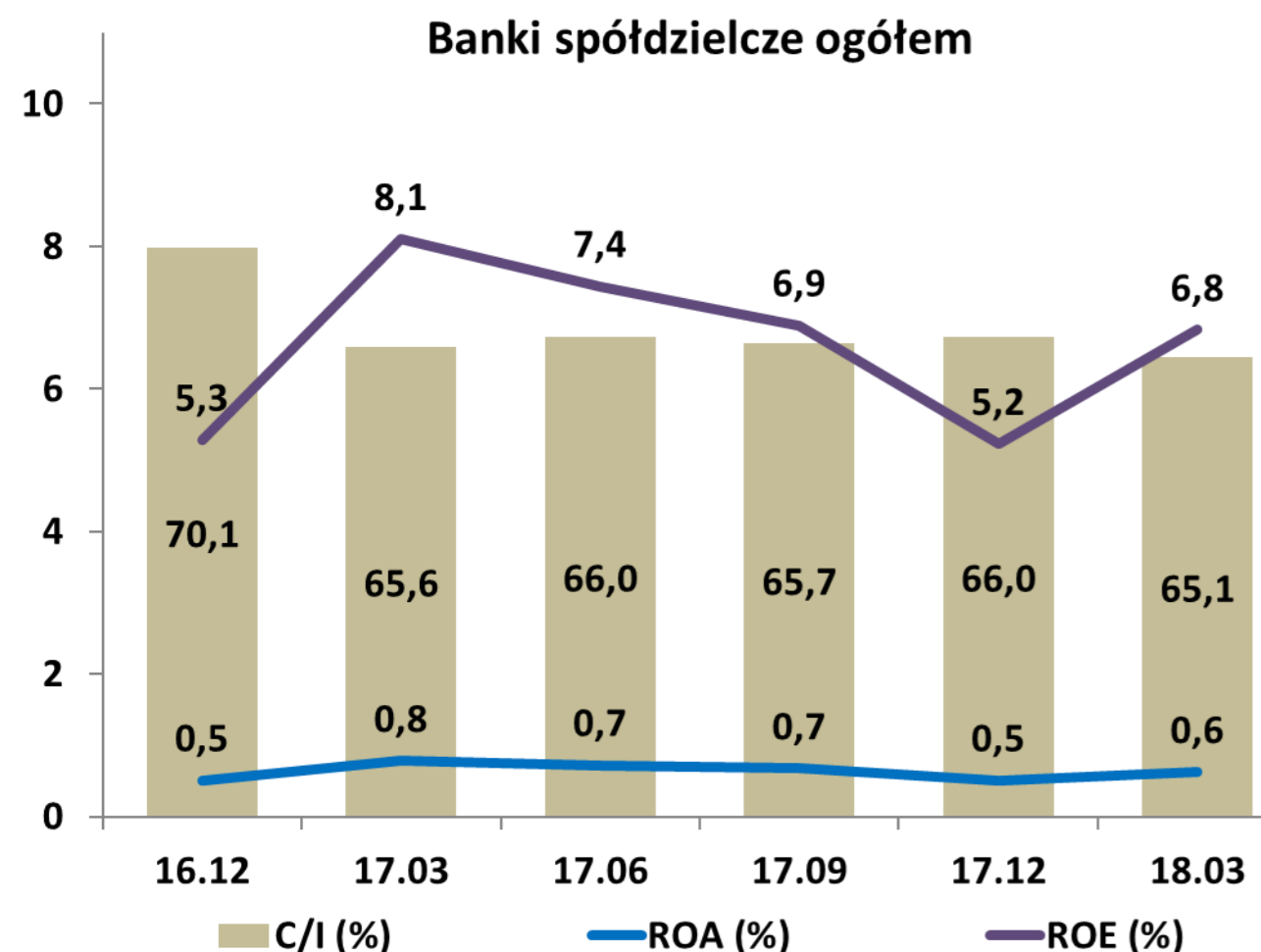

Wyrezerwowanie

Dynamika, struktura i jakość należności są zbliżone do przeciętnych dla całego sektora banków spółdzielczych. Poziom wyrezerwowania należności zagrożonych jest nieco niższy niż przeciętny w bankach spółdzielczych – o 1,1 pp.

Wyniki i efektywność banków założycieli PBA SA

Zauważalna jest istotnie niższa efektywność banków założycieli PBA SA od przeciętnej efektywności banków spółdzielczych. Głównym powodem jest to, że lokują one dużo mniej środków w bankach zrzeszających niż pozostałe banki zrzeszone, co sprawia, że w ich przypadku, wpływ wyniku odsetkowego od banków na wynik odsetkowy ogółem jest dużo mniejszy niż w pozostałych bankach zrzeszonych.

Departament Bankowości Spółdzielczej

tel. +48 22 262 48 11 fax +48 22 262 48 18 dbn@knf.gov.pl

Pl. Powstańców Warszawy 1, 00-950 Warszawa

www.knf.gov.pl